

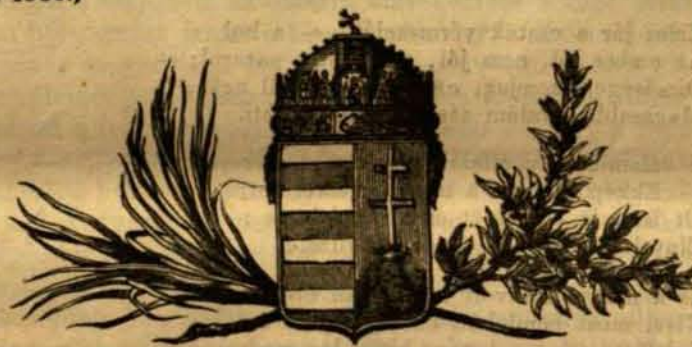
A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrében egy és fél iven jelenik meg. — Előfizetési díj Buda-Pesten házhoz küldve vagy postal uton külön a Vasárnapi Ujságra félévre 3 ft., a Politikai Ujdonságokkal együtt 5 ft. uj pénzben. — A Vasárnapi Ujság a Magyar Sajtóval együtt (a Politikai Ujdonságok nélkül) félévre 10 ft., évnegyedre 5 ft. uj pénzben. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó.

A FŐVÁROS GYÁSZJA AZ ORSZÁG HALOTTJAÉRT.

(Április 30-án 1860.)

„Si Deus pro nobis, quis contra nos?“

„Hazádnak rendületlenül!“

Mi Széchenyi nevének legnagyobb emléke? Pest!
Ki köszönhet legtöbbet Széchenyi élteinek? Pest!
Kinek van legtöbb oka mélyen gyászolni Széchenyi halálát? Pestnek.

És az ország fővárosa bebizonyítá azt, hogy jól tudja, KI halt meg?

Ünnepe volt e napon minden rend-rang- és felekezetnek. A gyásztisztelet rendezését azon intézet vállalta magára, melyet ő alkotott, mintha sejtette volna, hogy leendő idő, a midőn a magyar nemzet életét szellemi hatalma fogja csupán képviselni: a magyar tudományos Akadémia.

Nem zajos látványkeresés volt ez, hanem megfontolt, elrendezett összeműködése a főváros testületeinek.

A kereskedők testületileg elhatározzák e napon boltjait, műhelyeiket zárva tartani; közintézetek, tanodák nem tartanak felolvasásokat *); ünnepies néptömeg lepte el az utcákat és a főtemplom előtti tért; gyászlöbögők, fátyolozott nemzeti zászlók lengtek az ablakokból alá; a közönség kívánatára a városház tornyában kitűzetett a fekete lobogó.

A legsűrűbb tömegben keresztül egész a templomajtóig maguk a közönség tagjai tartanak rendet, önkényt sorfalaikat képezve, mik közt a gyászba öltözött hölgyek, az Akadémia, nemzeti kaszinó tagjai, a gőzhajó-társulat, gazdasági

egylet, kereskedelmi testület, biztosító-társulat stb. személyzete rendben az egyházba vonulhattak, a hol, daczára a künn tolongó sokaságnak és feltárt ajtóknak, tisztos rend és ünnepélyes nyugalom uralkodék.

Minden elvonuló csoport között legmeghatóbb volt látni egy hosszú sor gyermekleánykát, kik fehér és fekete gyászban nevelőnőiktől vezetve jöttek a ravatalhoz megtudni ily ifjan, mi nagy dicsőség az: jó hazafinak lenni!

A templom falai fekete gyászszal voltak bevonva, mikre Széchenyi czimerei voltak kiszegve e jelszóval: „ha Isten velünk, ki van ellenünk?“ Középett állt a ravatal, ezer égő gyertyától körözve, azt az Akadémia és testületek tagjai állták körül fáklyákat emelve, s onnan két sorban a templomajtóig, s onnan ki egész a Dunapartig 400 ifju, magyarruhában, gyászgardokkal, képezett hosszú fáklyás rendet; e fényes utcán haladt végig egy ájtatos menet: Pest lelkészeinek hosszú sora, teljes ornatusban, középett Magyarország primása, Scitovszky János, bibornok jelvényeivel; ő maga tartá a requiemet a nemzet halottja fölött.

A chorusban 150 énekes zengé Mozart híres requiemét. És a külső gyász hü képe volt annak, a mit mindenki szívében belül hordozott. És a fáklyák ragyogása fényesebb volt azon könyekkel, a mik a szemekben tündököltek. Azok valódi könyek voltak. — A szent mise végeztével a primás-

*) Kivéve a pesti ipartanodát.

hoz küldöttség ment az Akademia részéről, jelenléteért hálás szavakat mondani; — az Akademia elnöke, gróf Desewffy tolmácsolá a szavakat, mikre minden magyar azt mondja, hogy „ugy van!“ — hogy a magyarországi katolikus papság a magyar nemzeti-ségnek is apostoli küldötte. A primás válaszából megértettük azt, hogy ő nem csak az egyháznak, hanem a hazának is főpásztora.

Lenn, a köztéren, az Isten szabad ege alatt megzendült a hymusz ezerek ajkáról: „Hazádnak rendületlenül légy hive, oh magyar!“ A főpap ablakából hallgatá azt végig, s midőn hangzott a végső: „Mégfogya bár, de törve nem, él nemzet e hazán“ imára emelte kezeit és áldást adott a népre s bizonytal imá és áldás fogantatos lett rajtunk, mert a „mégfogya“ szót kitörülte az ég a versből. Soha sem volt több magyar a földön, mint most!

A nap ez ünnepélyes hangulatban mult el, a nép az utcákon sétált, s a színházi előadás elmaradt, mert a nézőhelyeken senki sem jelent meg. Késő este egy hang azt mondá a tolongó tömegeknek: „ne szégyenitsük meg e nap emlékét, SZÉCHENYI nevéhez nem illő zajjal!“ Arra mindenki szépen engedelmeskedett, a népcsoportok szétesztlottak, s mindenki hazatért.

Mert e napon Széchenyit gyászoltunk, azért szomoru maradjon e nap emléke; de mivel **igy** gyászolánk, buzdító gondolat legyen arra visszaemlékezni.

Széchenyi még halálával is életet költött nemzetében.

J. M.

A testvérek.

Valának mindnyájan egy háznak gyermeki,
De más czélon s jövőn ábrándozott kiki;
S egymást, — nem férve a közös fedél alatt, —
Bú nélkül elhagyák . . . utjuk külön-szakadt.

Emez jár a csaták vérmezején, — a hol
Az ember jól, nem jól, vért, éltet pazarol; —
Dicsőséget szomjaz, csak hírnév kell neki,
Magasabb fúvalom zászlát nem lengeti.

S valamint, nyomtalan már annyi elveszett :
— Ekkép keresve a nagy emlékezetet, —
Őt is, mig eseményt esemény követe :
Elnyelte az egész tágas gyűrűzete.

És a mely sima volt s borútlan ezelőtt :
Visel most homlokán babér helyett redőt;
S lelkét, mint a beteg, kit a láz megrohan :
A mult képeivel zaklatja kinosan.

Amaz tengerre szállt; s környezte sok veszély :
Az ösztön jajt kiált, a kincsvágy sűg : ne félj!
Az árbocz elhajolt, a gálya megrepedt,
S ő — elébb-lódítá a kormánykereket.

A mélyben drága gyöngy, a parton sárarany,
Megmentve a hajó s mindazzal rakva van,
S vigan repül, de most — zudúlva bős habok, —
Tájékozó örvény sodrában kanyarog.

A hajós szeméin s lelkén homály terül . . .
S a parton eszmél fel, koldúsan . . . egyedül . . .
Hol van kincsem, hajóm? elkékült ajka mond,
S mit markában szorit : nedves, sivó porond.

S a harmadik? ennek a legjobb rész esék,
Hírnél, kincsnél nagyobb : tudomány, bölcsesség;
Multak sirján olvas roncsolt feliratot,
Mély, rejtelmes tanok titkába elhatott.

De mily parányi fény! s mily rengeteg sötét . . . !
Kavicsot őrzött, mint a bölcsesség követ;
S a rendszer, mit pedig öröknek tartá már :
Egy kis lendületen ledőlt mint kártyavár.

És kétkedik, tagad, — majd botlik, tévelyeg . . .
Éltét, e nagy talányt roszúl fejtette meg;
Tud, — és semmit se tőn a szentebb oldalon . . .
„És bölcseségében sok búsulás vagyoni!“

Midőn megtört a szív, reszketeg lőn a térd :
Mindhárom egymáshoz, a házba visszatért;
Miképen a tóból, ha daczosan kiesap :
Mégint lassan oda szivárog bé a hab.

„Jertek, jertek ide, kiket megcsapdosa
A bősülő végzet lángélti pallosa!
Kiket a boldogság egymástól ellökött :
Oh, légyünk újra egy, a szenvedés között!“

Oh jertek! hí a ház, vár a közös telek . . .
S busongó tájai megint feldiszlenek;
Hir foglya! a legfőbb dicsőség abban áll :
Ha itthon, bár kicsiny, de holtig hű valál!

Ne légy a tengerek mélyében gyöngyhalász!
A négy folyam között drágább kincset talasz!
S te, a kinek lelke tudás miatt eped :
„Beszélj e földdel, s ez megtanít tégedet!“

Ingatlan szeretet vezessen egyaránt
S egy célra : ész, szivet, — erőt és tudományt!
Mikép tart és mozdít sok szálat a zugoly,
Mig lész erős szövet, s mind hűn egymásba foly.

Drágát, becses, mindent, mit a világ teremt
S hűségédert kínál : nézz mint értéktelent!
És bár a sors kegyét dusan halmazza rád :
Soha boldog ne légy, — ha nem boldog hazád! Tompa.

Fehérhegységi utliképek.

(A CSALLÓKÖZI UTIKÉPEK IRÓJÁTÓL.)

Második rész.

Lefelé Szakolczától Dévényig.

(Folytatás.)

Hogy az itteni nép jellemének még itt sem az iskolai haladás az oka, melynek országa még idáig sem érkezett egészen el; hanem inkább azon öntudat, melyet a szolgasághoz szokott aljasabb lelkületében a nagyobb jólét és vagyonosság szül, lélektan nélkül is könnyen kimagyarázható.

A népnek ezen, itt e tájon meglehetősen általános vagyonosságát s jólétét tükrözi már lakása is, és különösen öltözete; mely valamint a népnél általában a leggyakrabban valóban festői, izletes szépségű, ugy egyes részleteiben megint végtelenül izléstelen s idomtalan legprimitivusabb durvaságu. — Képünk (L. a mellékelt képet) mutatja a vidék alsó részének a fölsőbbtől kevéssé eltérő viseletét : egy ifju legényt, leányt és menyecskét ünnepies öltönyökben. A vidéki legénység sajátos disze, mint látni, kis karimájú, de sok helyt karimátlan kalapja, hosszú struczolla; mely nem egészen így szeliden lekonyitva áll, mint a képen a rajzoló, gondolom, csupa oekonomiából helyezte, nehogy a kereten túl menjen; de gyakran kétláb hosszúságában egyenesen emelkedik és végében még közönségesen egy vörös szalag rongya fityeg. Ennek neve koszir. Mért? nem tudom, talán más sem. Ilyesmit azonban saját illedéki szabályaik szerint — mert hisz ezeknek a nép is gyakran nagyobb szolgája, mint mi a mieinknek — csakis a kifejezett hangadó falusi dandyk, a tánczosok viselhetnek. — Gyakran megtörténik, főkép ha idegen faluban akarna vele a legény diszkeskedni, hogy előbb jogosultságát kell érvényesítenie; mit természetesen egy hatalmas, sokszor a vérengzésig tartó birkózás, olykor egypár itcze bor fizetése megtesz. Egyszóval, magyarán mondva, legény legyen a csárdában, hogy viselhesse. — Viselik pedig csak nagyobbára az illető tánc-saisonokon által. Köznap valamint nagyobbjében ritkán, ekkor helyét szerényebb kakastoll képviseli. Farsangkor és lakodalomkor ehhez még aranyporos rozmarinszál s nyáron a csokorszalag, arany és ezüst bojtok mellé friszvirágbokréta, télen e helyett csinált papirvirág járul. — A leányok dus szalagu, arany s ezüst csipkés pártát viselnek fejök körül kerített hajfonadékaik fölött; de épen csak a házban és tánczban nagyobbára; máskép folyvást kendőbe burkolják fejüket. Igy a nők is, kiknek főkötőjét csak ritkán láthatod.

Egyéb öltözkük egyszínű zöld, de leginkább kék rázsa szoknya, melynek alját két vagy három, piros, sárga vagy kék, szélesebb vagy keskenyebb szalagszegély köríti. E fölött köznap hosszú, térdén alul érő bőrködmönt, ünnepély alkalmával prémel bélelt világos vagy sötétkék posztó, zsinóros és pitykés mentét viselnek. Egyik legnagyobb díszök még az aranyos kelméjű mellények mellett: a kilátszó fehér ruha ingujjak és gallérok, a főkötők, az ünnepies fehérekötények, többnyire mind színesen selyem-

mel, arannyal dusan kihimezve és kivarrva; mi a legény fehér ruhájának is épen oly kelléke.

A férfiak szintén sajátos, bokáig érő hosszú fehér ködmönt viselnek; valamint az apró gyermekek is, miglen ifjakká nővik ki magukat; ekkor leteszik a praetextát és csak mint élemedett koru gazdák veszik föl ismét a ködmön-tógát. Ezen ködmön azután nagyobbára örökös téli nyári viseletük, valóságos vademecum, s a nőknél még pongyola hálóköntöskint is szolgál, midőn alsó ruhájok nem tiszta. A férfi ünnepi öltözete már egyébkint itt is ritkábban a hosszú posztó-mente, mely már csak néhol divatoz, de a rövid kék kabát, mely néhány éve kezd mindinkább divni. E helyett nagy ünnepély, lakodalom, temetés, egyházi menet alkalmára különös saját, attilaféle szabásu dolmánynyal bírnak, de mely szinte már kimegy a divatból. Ezen öltöny a magyar zekétől csak abban különbözik, hogy elől zsinór-gombolódás helyett pusztán kapcsolódik. Egyébiránt a fehér szűr, kék csizma-nadrág itt is általános, valamint a főveg minden neme, egész a fekete báránnyal kucmaig; eredetileg azonban, mint még az öregebbeknél most is látni, csupán egyszerű karima nélküli lapos szőrkalapot viseltek; de ezen egyszerű, régi, még legjellemzőbb viseletök is kényszerült a divatnak engedni. Mert senki sem gondolja ám, hogy paradoxont mondunk, ha népünk divatáról beszélünk; megvan annak is épen ugy az ő divata, mint nekünk; s ha nem is változik oly gyakran, mint a nagyvilág párisi divata, mégis nem kevésbé kiterjeszkedik még a kendővirág vagy arabeszk mustráira is. Divatárta természetesen egyszerűn a házaló zsidó, ki valamely kimustrált kozmánosi gyártmány nagyobb részletét tömegesen megvásárolva, ráakasztja a falu leghetykébb menyecskejére, és megvan azonnal a kelme divata; mit itt a szláv „ne vidané“ azaz: „még nem látott,“ műkifejezéssel értenek. Mindamelllett, ugylátszik, hogy ez szintén csak a XIX. századi civilisatio danausi ajándéka. Mert meglehetősen bizosságu adataink szerint fölvehető, hogy a jelen század elejéig népünk viselete talán 8 századon át is, csak igen keveset változott.

A vidék felső részén a viselet kevésbé eltérőbb, különösen a nőknél, kik rövidebb rókatorkos ködmönt, hosszufátyolos kendőket viselnek, s általában izletesebben öltöznek. A férfiak világos molnárkék színű posztó ruhát és kivágottabb galléru ködmönt hordanak. Néhol, s az öregebbeknél még sokhelyütt, a ködmön hátán gallérkint itt is egy egész báránnyal csügg le, fejestől lábostól; mi első tekintetre meglehetősen vadonszerű, majd pedig igen comicus látvány. Mint viseletök, ugy lakások is kitünőleg jólétre mutat; csupán sárból gyurt vagy faházak kémény nélkül, mint ez a felső szláv vidéken otthonos, itt a legnagyobb ritkaságok közé tartoznak. Ellenben épen nem ritkák, sőt olykor egész utcákat képeznek a szilárd anyagu zindelylyel és cseréppel fődött házak, belül pallókkal, bolthajtással vagy stucaturral ellátva; a függönyös ablakok közt virágcserepek, a házak előtt kis kertek és fasorok azután többnyire igen kedves kinézetet nyújtanak.

Kevésbé látszik meg vagyonságuk étkezésökön, mely, ámbar mondhatni, hogy a nép általában jólétnak örvend, sőt gazdag is itt-ott, mégis igen takarékos, sőt szegényes és rossz készülétű; kivéve talán mindennemű, s a safránytól többnyire egészen sárga kalácsaikat. Az ivásbani mértékletlenség, népünk ezen főátka és mirigye, azonban itt is honos, sőt majdnem az egyedüli élvezet. A silány, vizenyős, fojtós ujborknak használata, ezen másképp kevésbé borteremő vidéken, mégis sokkal tulnyomóbb a gonoszabb pálinkaivásnál. Ez is tehát még itteni népünk előnyére szólna; melyet másképp is mérséklet, edzettség, munkaképesség és szorgalom jellemez. E mellett buzgón vallásos, békes s ha olykor dölyfösen rakonczátlan is, mégis általában, külsőleg legalább, fölsőségének kész hódolni; valamint házában a tiszta és rendszerető nő teljes kormánya alatt áll nagyobbára. Nagyobb büntettek, erőszakoskodás, rablások és betörések, zsványság a legritkább események közé tartoznak. Nem így az apróbb tolvajlások, különösen mezei és erdei kártételek, miktől még a jobb rész sem ment egészen.

Nincs mit szólnunk a középrendről, mely itt igen kevésbé van képviselve. Annyi bizonyos, hogy szellemi élete meglehetősen pang, s általában a művelődés eszközei is, olvasás stb. nemcsak nagyon is ráférnének, de szüksége is volna rájuk.

Érdekes lehetne még nyomozni az itteni nép fajbéli különbségeit s e szerinti eredetét. De erre azonkívül, mit már közbevetőleg az egykori magyar és német telepekről, meg későbbi horvát gyarmatokról szoltunk, a történet épen nem, viseletök pedig, szo-

kásaik, kinézésök de sőt nyelvjárásuk is igen kevés biztos támpontot nyujt. Hagyományok, regék, mesék, sőt még népdalok nélkül is annyira szűkölködnek, mint ritkán másutt az ezekben vajmi dus szláv nép. Csak egykét homályos nyom vezérelhet vizsgálatunkban.

Annyi bizonyos, hogy a mai lakosok aligha autochtonai vagyis őslakói e vidéknek. Lettek volna azután ezen őslakók akár a kétesen ismert quadok, markomanok vagy marahánok eredetileg szláv nyelvű utódai. S ámbar mindezen őslakókkal sajátlag itt semmi közünk; mégis alig lehet kételkedni, hogy e tér nemzetünk bejövetele előtt, ha talán ritkán is, mégis a Morva vagy nagy Marahán birodalom — melyhez tartozott — szláv népeivel volt népesítve. Meglátni azonban még a legtöbb falunak — különösen Pozsony felé — lakosai nyelvén és nevében, hogy későbbi horvát telepck; némelyekről még a közelebbi időből történelmileg is ismeretes, hogy a Pálffyak által horvátországi javaikról szállítottak ide. Másképp föltűnő, hogy a régiebbek már tisztán a morva-szláv nyelvjárást beszélik; mely jóval különbözik a felső magyarországi szláv nyelvjárásoktól és közelebb jár a cseh irodalmi nyelvhez. Mindamelllett, hogy sokkal tisztább is, nem keverve annyi német és magyar szavat, mégis meglepve hallhatsz köztök oly, a magyarral teljesen hasonló — meglehet, hogy szláv eredetű szavakat, minőket a mai magyarokkal vegyes szlávoknál épen nem hallani p. o. *tegez* (tarisznya vagy zseb értelemben), hasonló *tarsoly*; *megye* (medze, határ értelmében), *vichor*, (vihar), *hossen*, (haszon), *vidék* stb.

Testalkatuk- és kinézésükre meglehetősen megütik a jobb szabályt. Kitünők olykor különösen a szép ifjak. A satnyább nőkről ezt általában nem lehet mondanunk; pedig a munka javát itt nagyon is a férfi hordozza vállain. Egészen eltérő fajnak látszik lenni a vidék felsőbb részét lakó nép. — Sz. Györgyön túl, a Nyitramegyei Szokolcza körüli részben, első tekintetre meglepi az utast ezen többnyire könnyű, nyulánk testalkatu férfiak finom arczbőre és színe, s majdnem az olaszra emlékeztető arcél. Ámbar közben ezen benyomást ismét a kisebb piszeorr, mint a szláv faj sajátága többször megzavarja. És valóban a szláv-morva-cseh ethnographusok véleménye, — melyet azonban nem előleg, de utólag kerestünk föl épen a leirt benyomás következtében — hogy a Beszkidák azaz a Fehérhegység egész Morvaországba benyuló oldalának lakossága eredetileg bevándorlott s itt eltótosodott oláh származásu népség. A kinek kedve tartja, megoldvashatja eziránt, ennek egyik, nem ugyan a legtudományosabb, de épen népiesebb és legujabb ismertetését Wenzig: „*West-Slavischer Märchenschatz*“ czimű könyvében is. Rómán népfaji kinézésük ezen adatot mindenesetre teljesen igazolja. Mi legalább bámultunk rajta, mint soha nem, mily hű maradt eredeti arcztypusok. Vajjon igazolják-e egyéb nyomok is? nyelvészeti talán? stb. nem tudom, s időnk sem volt vizsgálatukra; hogy azok még kevésbé tudják, kik közöttök laknak, s még kevesebb idejük volt ilyes vizsgálatra, azt tudjuk, és még sem csudálkozunk rajta.

Ellenben földleirási tekintetben a Fehérhegyentuli egész vidéket nem szélességében, de hosszában kell elosztanunk. Azon része keletnek, melyet a hegység képez, természetesen a bérczes vidék kifejezett minőségével bír. Elején, hol szűkebb a hegység és a Morva folyó közötti tér, a hegylánc magas csucsai alatt majdnem azonnal közvetlen róna vonul el egész a Morva folyóig; míg főlebb, hol a hegység beljebb vonul, s folytonos halmokban elágazva termékeny dombvölgy, ugynevezett, hullámos tért képez. Ellenben a Morva vizig nyuló síkság nagyobbára homokos; kezdetben fekete fővényből, mind tovább futó fehér homokból, végre az áradozó és szabálytalan Morva folyó közelében, a belesiető kisebb patakok beömlésénél posványos és mocsáros rétségből áll. Ez utóbbi s a futóhomok sokhelyütt egész mérföldnyi téreket lep el; s e tekintetben a vidék jó része miben sem különbözik az Alföld mocsáros és homokos síkjaitól: — a vadlud legalább épen ugy gágog, a bicz s vízi madarak serege sivit, a gólya kelepel s a falu végső házain kedvére fészkel; — csak hogy a mocsárok közt is szép vizifaligetek, míg a futó homokban gyönyörű sűrű fenyvesek diszlenek; — és hol az emberi szorgalom a homokot megkötve, a moesárt megcsapolva legyözte, még meglehetősen termékeny is.

Földtanilag aligha jöhet kétségbe ezután, hogy ezen nyílt tér is, egész a Fehérhegységig, ugy mint a Morva s Duna köze, az előkori nagy *tengermedenczéhez* tartozott, melynek áldástalan maradványa a porladozó kagyló-homok s a szikes mocsáros alap. Sokáig is lakatlan posványos s erdős vidék lehetett. Még a XIII. és

XIV. században is illetőleg csak igen kevés helyeiről birunk okirati adatokat, melyek szintén csak a főutvonalon álló helységeket említik nagyobbára; a többi mellékesebb faluknak még a XV. században sem leljük okadatolt nyomát. Meglehet sőt valószínű, hogy a legtöbb okirati adat ezek felől is elenyészett vagy még napvilágra nem jött; de föltűnő még is, hogy midőn például az egész Csallóközben alig van helység, sőt pusztá, melyet már a XIII. századból nem adatolhatnánk, addig ezen vidékről mélyen hallgat a krónika egyiránt s az okirat. Jele mindenestre, hogy az rég népes és lakott, ez sokáig lakatlan vagy kevéssé népesebb volt. Mind a mellett jelenben népe szorgalma által földje meglehetősen termékenységre, vidéke sokhelyt oly virágzásra emelkedett, mely népünkél párját keresi.

Termeszt majdnem mind azt kicsinyben, a mi csak az egész honban feltalálható. Erdeje mindennemű tüzi és szálát szolgáltat; dus a nagy uradalmak által gondosan ápoltt nemes vadban, kezdve a szarvasok- és vadkanoktól, egész a fázánokig. A lefüggő halmonokon kevés bor, de itt-ott nemes bora terem, mint Lozornón, Sz. Jánoson stb. Buzát, különösen felső részén dusan természet. A mélyebb nedvesebb lapályokon mint Beszterczen, Mászton, Zohoron a legszebb kerti zöldséget, káposztát, hagymát, répát nagy bőségben terem. Az utóbbi helyen különösen példányszerű kertészeti gazdászattal műveltetik, és Pozsony, Bécs valamint a körülfekvő egész vidék piaczei és konyhái elárasztatnak termékeivel. Erről is azonban ennyi elég vagy talán már sok is volt. (Vége következik.)

A görög tudományos Akademia palotája Athénben.

Most, a midőn a magyar tudományos Akademia palotájának építése elhatározott dolog, érdekesnek véltük, más ily rendeltetésű építvények rajzát is közölni olvasóinkkal.

A mostani csekély kiterjedésű Görögország még koránt sincs azon állapotban, hogy kormányi költségen, vagy adakozások folytán, tisztán tudományos czélok elérése végett palotákat építsen, azonban ezen erélyes kormány mégis mindent elkövet, hogy e fiatal, vagy inkább újra feltámadt nemzet a mivelődés terén is eredményeket mutathasson fel. Így épült Athénben a legújabb időkben az egyetem, s a csillagvizsgáló-torony. — Ez utóbbi azonban egyenesen csak néhai Sina György ajándéka, melylyel egykori hazájának kedveskedett. Az épület az Akropolis fellegrvár ősi romjaival épen szemben áll, el van látva a szükséges műszerekkel, s az intézet gyakorlati haszna a tengerészettel foglalkozó görög nemzetnél már is gazdag gyümölcsöt hozott.

Legújabbán báró Sina Simon ismét nagybecsű ajándékkal lép meg a görög királyság fővárosát.

Ugyanis nem elégedve meg azzal, hogy az athéni egyetem épületének előcsarnokát saját költségén fölépítteté, a mult év óta abban fáradt, hogy az új görög tudományos miveltség előmozdítására oly Akademiát alapítson, mely legalább is egy millió forintba kerüljön.

Hansen Theophilos athéni építész, a ki az ősi görög építészettel különös tanulmányává tette, azonnal elkészíté a szükséges tervet, melyet Otto király s az alapító Sina Simon báró elfogadván, az építés késedelem nélkül megkezdődött.

Az Akademia épülete Athén azon részében fog állani, mely közönségesen az új városnak neveztetik. Homloka az Akropolis meredek sziklája felé fordul; mellette balról az egyetem áll, jobbról pedig a hely a leendő muzeum számára hagyatott fel.

Mint rajzunk mutatja, a görög Akademia palotája egészen az ó-görög építészeti ízlésben fog felemelkedni. Ki van kötve, hogy a mennyire csak lehet, az építés végrehajtásával görög művészek és mesterek legyenek megbizva. A szobrokat Drosos Leonidas készi-

tendi, a ki szintén báró Sina Simon költségén Rómában tanuló művészetét. Az örök város tehát az újabb időben mester lett a művészetben, míg a régi rómaiak Görögországba jártak tanulni hajdanában.

Az épület homlokzata mellett jobbról és balról két márványoszlop fog felemelkedni: ezeken Apollo és Minerva szobrai fognak állni. A tervezet szerint az épület következő részekből áll: Elöl szabadon álló lépcsők vezetnek a hat jóniai oszloppal ékesített előcsarnokba. Innen egyenesen a főterembe lehet menni, mely az épület középosztályának legnagyobb részét elfoglalja. A mellék szárnyak kisebb-nagyobb termekre vannak osztva; balról az alosztályok számára négy csinos terem áll egymás mellett, míg jobbról az egész szárny a könyvtár számára van rendelve. A földszint, mely (mint a magyar Muzeum épületében is) aránylag kisebb ablakokkal van ellátva, az Akademia hivatalnoki és szolgálai személyzetének lakásául lesz használandó, ugyan itt állítják fel az intézet nyomdáját is.

Mind e szép dolgok azonban még csak papíron szemlélhetők. De miután az építés elhatározott, a pénzt pedig báró Sina Simon adja, semmi kétség benne, hogy az igéből rövid időn test lesz. Az épület nem lesz különösen nagy; alig lesz fél annyi, mint a magyar Muzeum; azonban építési anyaga miatt felette sokba fog kerülni. Az alapító báró Sina Simon elrendelte, hogy épen azon fajta kövek használtassanak, mikből az ősi korban Akropolis templomai s fényes palotái épültek. Az alap, mint a hajdani Parthenonban, pyreusi négyyszög-kövekből lesz; a falak penteli márványból lesznek rakva, s a kövek mész-keverék nélkül ólommal összekapcsolva. A jelen évben a görögök tüzesen kezdtek a munkához, de azért 10—15 esztendő előtt alig lesznek készen vele.

Mi történik másutt?

I.

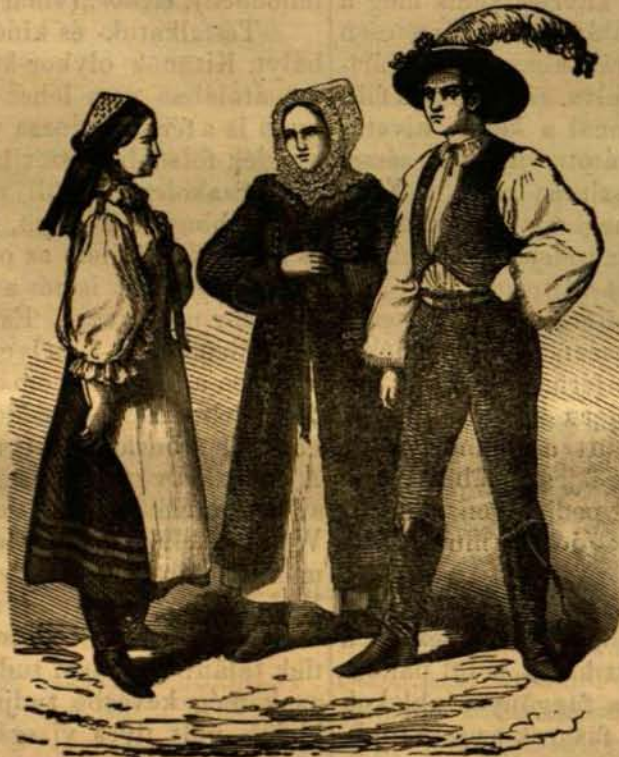
Nincs a Vasárnapi Ujság olvasói közt egy is, a ki ne tudná, hogy az ókori görögök vagy hellének, mindamellott hogy egymástól független, kisebb-nagyobb államokban laktak, a közös eredet és atyafiság emlékezetét még sem vesztették el soha szemök előtt, még akkor sem, midőn, a mi igen gyakran történt, egymással összeveszték és derekasan összeverekedtek is.

A hellén nemzetiség ezen érzetét, a közös gyönyörű nyelven és dúsgazdag irodalom kivül, a vallásos szertartások, ünnepek és szentélyek közössége tartotta szakadatlanul. Valamennyi kapocs között azonban, ha nem is a legerősebb, de bizonyosan a legóhajtottabb a közös játék volt: az ugynevezett olympiai, pythiai, nemeai és isztmusi versenyek. Mondom legóhajtottabb, mert e versenyeken mindent lehet nyerni, a mi után a tette teremt, erődús fiatal hellének lelke szomjazott, t. i. dicsőséget, és pedig nem a vakszerencse kedvezéséből, hanem a pályabírák szigorú ítélete nyomán, kik mellett egész Hellasz jelen volt népe vivé az ellenőr szerepét.

E játékok közt mind végig első helyen maradtak az *olympiaiak*. Ezekben csak hellének és csak becsületes szabad polgárok versenyezhetének a vadolajfa-ágakból fonott koszorúért. E tekintetből volt a pályabírák neve *hellanódikosz*, mi annyit tesz, mint *hellének bírái*.

Ezek mind ismeretes dolgok, miket nem valék ismétlendő, ha nem szolgáltat rá kívánatos alkalmat a mai görögök egyik újabb és pedig nézetem szerint igen életrevaló intézkedése. Ezen előtörökű, újjászülött fiatal nép ugyanis, mely már annyi szépet és nagyot támasztott fel halottaiból, napjainkban az olympiai játékok eszméjét is újra kezdte valóítani.

Első indítóját e termékeny gondolatnak egy gazdag görög ember hazaszeretében találjuk, ki a költséget följánlván, odaérlelé a dolgot, hogy már a legközelebb november havában, mikor mi a Zanczy-ünnepekkel voltunk elfoglalva, az első ily versenyt megtarthatták. — A mondottam hó 29-én végét érte az ünnepély, mely alkalommal *Orphanidiss* Tivadar, az athéni egyetemenél a fűvészet tanára, mint egyik pályabíró, vagy, mikép ők régi néven nevezték, most is, mint *hellanódikosz*, ékes beszédben nemcsak az ily versenyek fontosságát tüntette ki, hanem a lefolyt érdekes napok rajzát is adá, melyből az ünnep részleteit és azoknak összefüggését mind egymás közt, mind a lelkes kis nép egyéb életrevaló törekvéseivel, tisztán lehet látni.

Fehérhegyeségi utiképek: Fehérhegyeségi népviseletek.

A pályázat két külön átkatrészből állott, mondhatnók merevből és mozgóból. A merev rész alatt értjük a versenyzésül kiállított becses czikkeket a *mezői gazdaság, ipar és művészet* köréből. Ezerkétszáz kiállító roppant bőséget hordott össze; az összes mennyiségből azonban a földmivelés és hajózás csak egy ötödreszt adott, pedig ezek képezik a görög élet két főtáplálóját. Ezekenkivül ki volt állítva sok selyem- és bőr-áru, gazdag himzések, fesz-nemű kelme, szőnyegek és szörmez, sok mellszobor, festvény és öntvények.

Összesen 581 czikk nyert jutalmat, mi végre 11 arany-, 114 ezüst-, 261 barna-érezem osztatott ki és 245 hivatalos dicséret.

Országos belügyér *Palamidisz Rigasz* szintén arra figyelmezteté választavaiban hallgatóit, hogy díjas versenynél nemesb ösztönt mindennemű erőik kifejtésére sem az ókor nem ismert, sem az ujkor nem alkalmazhat, s hogy különösen bármi oknál fogva elmaradt és szebb jövő után méltán vágyó népek nem tehetnek az erőik serkentésére czélszerűbbet, mint midőn versenyre szólítván azokat és az érdemet megjutalmazván, boldogítva érik el azt, mit a legszigorubb önkény minden ostromaival elérni nem fog soha.

A pályázás mozgó része alatt azon *testgyakorlatokat* értjük, melyek most is, mint hajdan, sok nemesérzésű görög ifjunak alkalmat nyújtanak erejét és ügyességét kitüntetni. Futottak, még pedig hosszú pályát, és körben; dobáltak tányérakkal, dárdákkal és czélra; ugráltak és tiportak tömlőt*), végre kúsztak. A győztesek nevei hirlapok útján kerültek a nép ajkára és emlékezetébe.

E kis képpel akartunk ezuttal felelni a czikkünk homlokán álló kérdésére, annak jeléül, hogy nem árt olykor kérdezni: „*Mi történik másutt?*“ *Barsi.*

A mint selyembogaraink áttetszők, nyugtalanok kezdenek lenni, sietnünk kell a bekötőágy készítésével, különben a mászkáló hernyó nem lelvén bekötésére helyet, igen sok selymet elvesztet, mi igen nagy kár. A mondottak szerint a bekötőágnak való galyakat vagy kórót következő módon beallogatjuk rámaink közé. Minden rámaink hossza egy öl levén, a legalsóbbik végén mintegy két ujjnyi, vastagon olyan sűrűn, hogy a kórók közé beférjenek a hernyók, felállítjuk a kórót tövénél fogva függélyesen, s tetejüket az alsó fölé eső, második ráma tetejéhez megfeszítjük, jó erősen, hogy el ne dőljenek. Így a rámat hosszában és szélességében egészen besővényezzük. Ekkor, ugyanazon ráma közepéről, tehát végétől 3 lábra, két ujjnyi szélességben eltakarítjuk a hernyót, kihányjuk almukat, s ismét két ujjnyi szélesen, keresztbe, eladott módon sővényt allogatunk kóróinkból. Következve egy sorban eső két rámain öt helyen állítunk kórókerítést: „*ebből áll a bekötőágy.*“ Hasonló renddel állítjuk be a második, harmadik, negyedik stb. rámaink közeit egész a padlásig. — A bekötőágyak közt mindig három láb térség maradván rámaink mindkét oldala felől, szemmel tartjuk a kerítés közt evő bogarakat, melyek bekötő helyet keresnek, s ha ezt meg nem találják, azokat a felállított kórókhoz teszszük; a még el nem készülteteket folyvást etetjük; az alájok gyűlt szemetet, naponkint mulhatlanul kitakarítatjuk; különben ezen időben a ben-

A görög tudományos Akadémia palotája Athenben.

Selyembogarak tenyésztése.

(Vége)

A bekötőágy készítéséről.

Midőn selyemtenyésztésre határozzuk magunkat, már megelőző nyáron gondoskodnunk kell össze nem törött repceszalmáról, melyet, hogy össze ne zilálódjék, kékvekbe kötve száraz és tiszta helyre rejtünk. Ha pedig közel nyír-erdő van, megelőző ősön, tenyésztésünkhöz gyűjtetünk ágbogas nyír-galyakat, s szintén kékvekbe kötve félreteszszük. Ellenben sem repceszalma, sem nyír-galyakkal nem rendelkezhetvén, felkeresünk uton-utfélen növő *szófia-zsombort* (*sisymbrium sophia*), mit e czélra kis téren növelhetünk is, s az ebből kötözött kékveket rakjuk félre. Ha nagy mennyiségben kaphatnók, felette jó szolgálatot tesz a *spárga-nyulárnyék* is (*asparagus officinalis*.) Egyébiránt jó minden ágbogas növény, ha erős büze nincsen, és leveleitől könnyen megtisztítható.

*) A tömlő-típrás, görögül *aszkolia*, régente tulajdonképen ünnepet jelentett, mely Athenben Dionysos, a bor istene tiszteletére divott, mely alkalommal megtöltött és olajjal megkent bortömlőkön fél lábba ugráltak, annak jeléül, hogy ember és bor még szerencsés egyetértésben vannak egymással, és hogy a bor istene még sikamlós téren sem vette le, fél lábáról sem, a maga tisztelőjét. A kényes gyakorlat azt jelentette: „Igyál, ember bort, de ne károdra, hanem javadra; fokozza fel tehetségeidet és kedvedet az illatos ital, de ne szédítsen!“

hagyott szemét annyira megrontja a levegőt, hogy a legegészségesebb hernyóink is beledöglenek. A bekötés ideje alatt folytonos gondunk legyen a szoba egyenlő melegére; mit gyakori szellőztetéssel, vagy ha kívül nedves, hideg, sőt nagy hőség volna, forgács füstnélküli elégetésével igyekezzünk tisztán tartani. Ovakodjunk a szobában légvonatot támasztani, mivel a bekötésben levő hernyók selymfonalait a szél könnyen eltépheti. Jegyezzük meg jól az időt, mikor kezdenek hernyóink osztályonként kötözködni; p. a kötőágyra történt felmenettől 8–10 napra kezdhetjük gubóink leszedését; e hátaridőt, bármennyi osztálybeliekénél szigoruan észlelni kell.

A selyemhernyó betegségeiről.

Több helyütt említve volt, mikép vedlésre képtelen hernyó menthetlenül elvész. Mielőtt elenyészik, az egész rámain nyugtalanul mászkál, beteges nedvét elhagyogatván, ép hernyóinkat is megfertőzteti; tehát minden beteges hernyót szemmel kísérvén, a többi közül lehetőleg eltávolítsuk. A hibás és gondatlan bánásmód, de főleg az egészségtelen lepékből származott petékből kelt hernyók, sokszor öröklött betegségeket hoznak be tenyészdeinkbe, ezek közt oly veszélyes ragályok is támadnak, melyek megöröködvén, átokként nehezdednek selymészetünkre. Kisebb tenyészdeben a rámaink

folytonos vizsgálása, s így a betegeknek, amint mutatkoznak, elkülönítése által meglehet a ragályt menetében gátolni, de nagyban az kivihetetlen.

Hogy a betegségeket bizton felismerhessük, előnyös, megkülönböztetni tudni a selyemhernyó főbb életszervei közül főleg lélekző életműveit. Nem akarván itt bonczani vizsgálódásokba mérülni, a selyembogár lélekző szervei közül csupán a külsőket és pusztá szemmel láthatókat említjük meg. Ha a selyemhernyót oldalt nézzük, mindenik felén kilencz-kilencz fekete pontocskát észlelünk. Ezen két oldalt látható 18 fekete pont, mind megannyi lélekző nyílás, és épen ezek tisztán tartása miatt kell a hernyók alá gyűlt szemetet oly gyakran kihordani alóluk, mivel ha ezek bedugulnak, kész a betegség, mire sem levén a selyembogár oly érzékeny, mint lélekzése megzavarása- avagy megakadályozására. Gátolja a selyemhernyó lélekzését az is, ha kellő meleg és nedv hiányában bőrét le nem veheti. Ilyenkor régi bőre testének gyűrűbe vágódván, befedi a gyűrűin levő lélekző likakat, s e miatt is előáll a betegség azonnal. Pusztító és gyakori betegség a *sárgaság*, mely első vedlés után mutatkozik, a lélekző likak körül apró sárga pontok támadnak, eleinte sárga foltokká gyarapodnak, míg végre az egész selymér testét sárgaság futja be; amidőn az ide-oda vándorogva sárga folyadékot hagyogatóván, mely miatt e betegség az egészségesekre is elragad, s ha idejében elejét nem vesszük, borzasztó pusztításokat okoz; e kórállapotba esett hernyó csakhamar elvész és azonnal elrohad. Távolítása e kórnak elkülönítés által legbiztosabban sikerül. — Ehhez hasonló betegsége a selyemhernyónak: a *vizkórság*. Ebben sinlődnöknek ugyancsak lélekző likai körül fehér pontok mutatkoznak, melyek utoljára ép úgy, mint a sárgaságban, egész testét befutják. Ekkor is a hernyó az egészségeseket összemáshzza, s pusztító ragályt hagy maga után savószerű nedvével. Ugyalátszik azonban, hogy e két betegség egy és ugyan az, mivel a sárgaság mindig azon hernyókat lepi meg, melyek sárga, a vizkórság pedig azokat pusztítja, melyek fehér selymet készítenek. Mindkét betegségnek egyenlő forrása: a megnevelkezés; de gyakran előidézi azokat: a tisztátlan lég, nedves és vizenyős, sőt árnyékos helyen termelt eperfelevél is. A betegség ezen nemeit e legnagyobb elővigyázat mellett sem lehet egészen kikerülni, megismerésére a kicsinyben tenyésztőnek is van alkalma.

A tenyésztés folytán néha a légmérsék gyakori és hirtelen változása vagy nedves eledelleli táplálás esetében, előadja magát a *bágyadtság* is, mely, ha tenyészdénk légmérsékletét egyenlővé és állandóvá nem tehetjük, szintén pusztító bajjá fajul, mivel ekkor selyemhernyóink enni megszűnővén, megfeketednek, s csakhamar eldögölvén, megrohadnak. — Még ennél is gyéribben fordul elő ez *áttetszőségi* nyavalya, mely a negyedik vedlés után az éheztetés miatt fejlődik ki; de mihelyt ezt észreveszünk, fris levéllel etetés által el is távolíthatjuk.

Mutatkozik még a *rothadás* is, sok helyen épen akkor, midőn a hernyó bekötő ágyán van, nem tudja magát befogni, hanem egy ágon keresztül feküdvé fennakad, s ott függőben megfeketedik és megrohad. Az így megrothadt hernyó legkellemetlenebb szaggal tölti be a tenyészdét, és az egészséges hernyókat is megvesztegeti s pusztítja. — Az *összesség* is a bekötés idején mutatkozik; a selyembogár egészségesnek látszik, néha még a bekötőágyra is felmászik, de csak mászkál ide s tova, s utjában mindenütt selyemszálakat hagyogató maga után, annyira azonban nem tud menni, hogy gubót alkothasson, lassankint öszébb húzódik, mignem olyanná lesz, mint a rendes gubóban átváltozott báb, mely állapotot, mielőtt tökéletesen elérné, megdöglik.

Minden betegség közt legveszélyesebb: a *megmeszesedés*, mely betegséget a francziák „*muscardine*“ az olaszok „*il calcino*“ vagy „*mal del segno*“ -nak neveznek. Ha ezen betegség bekap a tenyészdébe, nem csak azon évi selymészetünket, hanem a következő éveket is veszélylyel fenyegeti. Ezen betegség bármely korszakban kiüthet, kiválóan mégis a bekötés ideje alatt mutatkozik. A betegség küljelei ezek: a selyemhernyó mielőtt megdöglenék, egy nap-palelébb úgy tartja fel fejét, mint mikor alszik; testének ezen állása dögölt korában is megmarad, ámbár teste puha; bőre színe vagy verhenyes, vagy fakó. — Más nap este megkeményedvén, rendszerint orsóalakulag megtekeredik. Harmad nap megmeszesedik, mely csak látszat, mivel azon méshhez hasonló fehérség, a hernyó belső részében fejlett gombaféle növény, mely a megdögölt hernyó bőrén át kinő, s finom száraz szálcakákban az egész hernyót befedi,

oly vastagon, hogyha kezünkbe fogjuk az ilyen hernyót, a gomba kezünket fehérre festi, és szálcakái letöredvén, széljél repülnek. A széljél szórt szálcakák bármely parányi része ragadjon valamelyik hernyóra, abban azonnal kifejlődik ezen betegség. Ha e gombareszecskek a rámaikon vagy üdénkhöz tartozó bármely készületeken maradnak: pár év múlva is, ha a hernyó hozzá ér, átöröklí a betegséget. — Ha a meszesedés mutatkozik tenyészdénkben, az efféle betegségbe esett hernyókat a legnagyobb gondal el kell távolítani. A tenyésztés végeztével minden készületet kénsavas ($\frac{1}{50}$ rész) vízzel meg kell mosni, a szoba több részein zárt ajtók, ablakok mellett jó mennyiségű kén kell égetni, s úgy a szobát bemeszelni. Következő tavasszal, mielőtt petéinket kelésztés végett kitennők, meg kell mosni 16 rész víz közé öntött 1 rész rézgáliczos folyadékban; a bekötő-ágyat, ha állandó, nyir-galyakból készült, mind el kell vetni, s ujakkal felcserélni. A kénsavas vízzel, ruha-vagy más kelmét nem kell megmosni, de kézzel sem kell benne vajúlni, mert az égetős levén, hátrányt okozhat. Ha a meszesedési kór jelenléte után bárki is e mütélt elmulasztaná, következő évbéli selymészetét juttatná tönkre. Ismételve mondjuk, hogy a ki a tisztaság, rend, fris lég, egyenlő hévmérsékre ügyel; hernyóit száraz egészséges helyen, termelt eperfelevellel táplálja, s nem mulasztja el evő hernyói felett a folytonos szemléltetést: nyugodt lehet, mikép a sok betegség közül keveset tapasztaland.

A selyemgubók leszedése.

Mint fent is említettük, jól meg kell jegyeznünk, mikor kezdtek selyemhernyóink magukat bekötni, s ezen kezdettől számítva 8—10 nap múlva foghatunk csak az első osztály gubói leszedéséhez. Ebben mi utasításra sincs szükség, hanem arra még is ügyelni kell, hogy a leszedett gubót a rajta levő selyem-csepütől, melybe be van burkolva, megtisztítsuk. Ha már bekötőágyunk szép tiszta volt, úgy nyert selyemcsepünk is ment lesz minden gáztól, s az ilyen csepüt el ne vessük, sőt összegyűjtvén, gyaratóval (takács mácsonya) tépjük meg, s belőle pokróczot készíthetünk. Midőn a leszedés első napján selyemhernyóink gubóit — ha magunknak nem volna motoláló készületünk, mely inkább a gyártó mint termelő köréhez tartozik — összegyűjtöttük, azon legyünk másnap, hogy azt eladás végett a legközelebb eső selyemfonó vagy beváltó intézetbe küldjük, hogy így még nyersen eladhassuk. Ha több osztálybeli hernyóink voltak, következő napon így bánunk azokkal is; nem jó volna minden gubót nyers állapotban összevární, mivel könnyen megeshetnék, hogy a gubóban átalakult bábok a bekötés idejétől számítva 15-16 nap alatt pillévé változván, a selyemgubókat kilyuggatnák, midőn aztán senki tőlünk meg nem venné. — Tájékozás végett nem árt, ha nyers gubóinkból egy fontot megmérünk, még pedig minden osztály gubójából külön, s megszámlálván az 1 font gubót, ha azt találjuk, hogy a fontra 250—270 nyers gubó ment, úgy gubóink első osztályu, s többet is ér; ha 300—320 darab nyomott egy fontot, úgy középszerű; ha 400—450, úgy felette csekély s igen keveset ér.

A *selyemhernyó-bábok megfojtása*. A ki egy lat tojásból növelt selyembogarakat, annak ehhez mesterséges készületre nincsen szüksége. A megtisztított gubókból töltse meg a zsákot félig, s így bekötvén a zsák száját, darab deszkára fektetve, a gubót benne terítse el, s kenyérsütés után 2—3 zsákkal egyszerre deszkástól a fűtőkemenczébe tegye be. Azalatt, míg a kemenczében van a gubó, a földre pokróczokat vagy ponyvát teregetünk, s megvizsgálván a kemenczében levőket, ha megizzadtak-e zsákban? izzadt állapotukban zsákostól együtt a ponyvára rakjuk, s felülről is, hogy hamar ki ne hüljenek, jó vastagon pokróczokkal beteregetjük s így hagyjuk magára, míg ki nem hül. A selyemgubóbeli bábból sok gőz fejlődvén ki, ily eljárás mellett saját gőzébe megful. A mint a kihült zsákokat felbontjuk, a sárgaszínű gubókon látjuk, hogy egészen meghalványodtak, mi már meglehetősen biztos jele annak, hogy a bábok benne megfulnak. Azonban e jellel nem elégszünk meg, hanem kivált a verhenyesebb kinézésű gubók közül — mert ilyenek is maradnak — néhányat felvágunk úgy, hogy a benn levő bábót meg ne sértsük, s ekkor jó meleg vassal megérintjük a bábót, s ha erre a báb mozogni talál, jele: hogy gubóink nincsenek jól megfojtva, s még egyszer kell fűtés után kemenczébe tenni; de ha néhányát így megpróbálván, az életnek semmi jelét nem adják, gubóinkat kiteríthetjük kamránkban vagy szobánkban, jól vigyázván macskára, egérrre, verébre, hogy be ne mehessenek, mivel ezek

nagy kárt tehetnének gubóinkban. — Ámbár a selyemhernyó bábja megfojtásának legcélszerűbb módja a száraz melegbeni megfojtás; még sem hallgathatjuk el az olaszok fojtási módját. — Az olaszok forróvíz gőze fölött fojtanak: egy katlanba tapasztott üstben forralnak vizet, s egy szitát vagy rostát félig megraknak gubóval, felül abroszszal beterítik, s így a forróvíz gőze felett tartják néhány percig. Ezen idő alatt hallik a gubók közt valami kis sziszegés, s míg e tart, addig kell gubóinkat a forróvíz gőze felett tartani; ezután gubóinkat száraz és tiszta helyre kell kiönteni, s ott vigyázva — mert igen meglágyulnak — elterítvén, kiszáritani. — A száraz fojtás e felett igen előnyös bir, t. i. igen sok hernyó van, mely éltét nem végezhetvén tökéletesen, midőn gubója fonását bevégezte, bábbá átváltozni nem bír, s mint hernyó döglök el ott; de azért a bekötés végén gubója meglehetősen. Ha már az ilyen gubót vizsgáló fölé tartjuk, a benne levő dög nedve azt egészen átjárja s elpusztítja, mit többé tiszta selyem közé motolálni nem lehetvén, haszon nélkül elvesztegetjük; míg a száraz fojtásnál a gubóból fejlett csekély gőzben, azok tisztán maradnak, s ez nyereség. — De másrészt a vizsgálón való fojtással az egészséges gubók is megsérülnek, belapulnak, s a kiterítés alkalmával a bennük levő ellágyult bábok szélyelnyomódnak, mi által azok elpiszkolódnak. Végre pedig a vizsgálón fojtott gubók enyve — mert azok szárait enyv tartja oly erősen össze — egészen feloldozódnak, a fojtás utáni megszáraztáskor sokkal keményebbé lesznek, mint voltak természetes állapotjukban, mely körülmény a motolálásnál sokkal forróbb vízre s a gubók tovább főzésére készíti a motolálót, pedig ez felette káros befolyással van a selyem jószágára. Ezeknél fogva ajánlatos a kicsinyben tenyésztőknek is a száraz melegbeni fojtás. — Bármint fojtottuk meg gubóink bábait, végre megszáritatnak, s mint ilyeneket motoláljuk le, vagy adjuk el. Mivel azonban a gubó kiszáradása által nyers állapotban sulyából felette sokat veszített, annyira, hogy a fojtás után már 5–6 nap múlva, egy mázsa csak 30–33 fontra apad; a száraz gubó eladásánál igen megcsalja az olyan tenyésztő magát, ki száraz gubóját olyan áron adja el, melyen a nyers gubó kél. Ezért mondtuk fölebb, hogy a nyers gubó eladásával minden tenyésztő siessen; különben is, ha azt kérdezi tőle valaki: mennyi selyem gubót ter-

melt? mindig nyers gubója sulyát kell mondania; e levén mértéke a termés mennyisége megtudásának. Midőn arról van szó, hogy kél a selyemgubó fontja? mindig nyers selyemgubóról beszélnek. —

Im ez a selymerek tenyésztésének rövid, s kicsinyben lehető egyszerű módja, mely koránsem oly nehéz, mikép azt bárki is sikerrel ne üzhethé; hiszen hazánk népesebb vidékein, különösen városokban rég idő óta alig serdült fel tanuló ifju, ki selyembogarakkal ne bibelődött volna; a gondosan lemotolált selymet játékszernek használta; természetesen mivel eladnia nem lehetett. Magam is voltam tanuló koromban ily helyzetben, szerencsére akkor egy jó szándoku kereskedőre akadtam, ki a termelt gubókat türethető áron beváltotta, ezen szerény pénzösszeg tanulónak jobban esett, mint talán másnak Kalifornia arany halmaza. Tehát e vállaltól még az sem rettegethet vissza, ki soha nem kísérlette meg; az is habozás nélkül fogjon hozzá, kövesse az általam kicsinyben előadott műfogásokat, észrevétlenül megtanulja azokat, sőt oly kedves foglalkozásává válik, mikép utóbb meg sem válhatik ezen állatkáttól; ámbár kinézésük eleinte visszataszító, de lényökben van mégis olyan vonzó képesség, mely bűvös erővel köti le a velők bűvös figyelmét, s ez két körülményből áll: mivel először kikeléstől csaknem minden órában más színt öltönek magukra; fejlődésükben kimondhatlan gyorsan haladnak előre; alig van foglalkozás, mely változatosságot szerető emberi vágyunkat oly élénkséggel volna képes tartani, mint a selyemhernyó sebes fejlődése. Másodszor, mivel minek sem örülünk annyira, mint munkánk gyors sikerének; már pedig a selymerekkel műtét (kellő eljárás mellett) 5 hét alatt teljesen bevégezhető. — Szenvedély vagy elfogultság épen nem nyilvánítatja ezt velünk; hiszen a termelő rövid idő alatt ily roppant hasznot bármi foglalatosságából fel nem mutathat! — Tehát csak rajta, kísértse meg bár ki is, meglátja mily kellemes hatást fog gyakorolni kedélyére, mily hasznot nyújtand erszényének a selyembogarak növelése! *)

Leleenyeg Lajos.

*) Nagyban és mesterkélten selymészetre többi közt igen jó vezérkalauzul szolgál a Gazdaság Könyvének 4. t. 370–310. l. — honnan több adatot vettem át jelen cikkemhez. L. L.

T Á R H Á Z.

Széchenyi-gyászünnepek.

— *Tizza-Tarján*, april 23. Ref. egyházunkban tegnap tartott egyszerű, de igaz érzelmet tolmácsoló gyász-ünnepek, az itteni hívek jámbor szívéből fakadt könyeivel megsiratott nagy Széchenyi emlékezetére. A szószékből mondott rövid beszéd következő szavakkal zárattott be:

„Keresztyén hazafi munkás polgárok! magyarok! kivált ti reformált egyházunk értelmes tagjai! tartásotok méltó tisztelőben, tisztelő emlékezetben gróf Széchenyi nevét! Mert az ő szíve teljes volt a szent haza és emberiség iránt jézusi szeretettel. Ugyannyira, hogy az ő nemes tevéin végig tekintvén, semmit sem kételkedhetünk, mikép Isten, ki az emberiség üdvéért szent fiát küldötté el, nem szünt meg időnkben is támasztani férfiakat, kik által szent lelkének erejével munkálkodik a világ s az emberiség jólétének előmozdítására. És mikor Isten hazánknak Széchenyit ad: elmondhatjuk Mikas profétával, hogy a *Messias kijövelelei eleitől fogva és örök idők szerint valók* (Vr. 2. vers.) — Mondjuk azért hívek! Mondjátok együtt mindnyájan gróf Széchenyi István poraira: Nyugodjanak békével, legyen közöttünk az ő emlékezte áldott!“ E szavakat a templomi nép utánhangoztatta.

Ezután az orgonán egy szomorú dallam játszattott, melynek megszűntével a segédlelkész szavalta el szószékből Jókainak a nagy veszteség felett jőféle igaz gyöngyként hullatott könyeket siró verszetét, következőleg ki toldva:

Nagy Széchenyi! hunytodon egy nemzet sir
Sötét sírodra egy bús ország borul,
Mert vesztesége nagy és mondhatatlan
Kegyetlen sors játsk vele botorul.
Ha a lélek a testből kiköltözik,
Mi az ember!? por, hamu és rothadék.
Ha hazánkból minden nagy s nemes szellem
Kiköltözendik, ez is lesz omladék.
Nagy Széchenyi! siratunk téged
Siratunk hazafiai könyekkel
Siratjuk benned elvesztett kincsünket,
Győtorvén magunkat bus sejtelmekkel.
De nálunk s a késő utókornál is
Élni fog a magasztos emlékezet:
Hogy volt egy Széchenyink, kinek nagy neve
Bethlehemi csillagként népet vezet.

Bezárta a gyászszertartást az egész népnek orgonakiséréte mellett énekése a 221-ik dicséret 4. és 6-ik versének s a templomból könyes szemekkel oszlottunk ki. — E. V.

— *Gyöngyös*, apr. 24. Villámokint futotta keresztül városunkat a legnagyobb magyar, gróf Széchenyi István halálának híre. — Leverőleg hatott ez mindenkire, önkénytelen minden buzdítás nélkül azonnal gyászaikat raktuk fel. — Az egyesület lelkesbjei azonnal apr. 17-re egy nagyszerű gyászmise tartását határozták, s leheté látni azon nap reggelén a város és vidéke minden rangu lakosát az egyházban gyászbzba öltözve megjelenni. — Lélekemelő látvány volt a nép nagy emberének gyászavatálát körülvevő minden rangu és rendű 120 fáklyás, kik között egyesülten volt földműves-polgár és nemes, könyekkel telt szem- és bánatos szívvel emeltük imánkat a városi kántor e czélra készített gyönyörű dallama mellett, a mindenek Urához hazánk legnagyobb fia örök nyugalmaért. — Annyival fájdalmasabb volt hatása a közérzületre annak, hogy más napon a fürdő-háznál táncvizigalom tartatott, a minek jó lett volna elmaradnia. — Az egyesület továbbá elhatározta, a dicsőült nagy férfi emlékére Széchenyi-alapítvány név alatt a helybeli iskolában ösztöndíj felállítását, melynek kezelése módját egy bizottmány fogja kidolgozni. — Továbbá minden évben aprilis hó 8-án a dicsőült gyászmise tartását, négy heti gyász viselését, ugy május 6-án az üdvözült emlékére gyászbeszéd tartását, melynek készítése és előadására *Visontai Kovács László* ur kéréselt fel, ki azt elvállalni szives is volt, ugy az üdvözült családjának a tartandó beszéd megküldése mellett részvét-levél küldetése, végre az egri országot mellett levő igen diszes sétatérnek Széchenyi-térre való elnevezéseért a városi hatóság fölkéretni határozattott.

— *Oroszasa*, april 26. Ma tartottuk meg nagy Széchenyink egyházi gyászünnepejét, előre alig sejtethett szép eredménnyel. Nem volt szükség meghívó jegyekre, elég volt a mindkét templom szószékéről megelőző vasárnapon egyszerű felszólítást intézni a hívekhez, s ezek oly számmal jelentek meg, mely a legkecsesetőbb reményt felülmulata. Az evang. templomban reggeli 9 órakor vette kezdetét, s a templom, melynek székeiben legesekebbé számításal 4–5000 egyén lel helyet, most nem volt képes kebelébe fogadni a községből s a szomszédos birtokokból begyűlteket, s eszerint mint egy 6000-re mehetett az egybegyűlteket száma. Ez tette ezen ünnepejét különleg nagyszerűvé, n. t. Torkos Károly esperesünk jeles beszéde bensőleg magasztossá, ki nagyhalottunk honboldogító életét polgári és vallási szem-

pontból felvéve, komoly férfias hangjával s elragadó szónoklatával oly élénken rajzolta vázlatban élénk, hogy a nagy veszteségnek szavai által felélesztett érzetében a legőszintébb fájdalommal s könyűkkel áldoztunk a nagy honfi felejthetetlen emlékének, s élénk vágyat ébresztett a nemesekben a — bár nagyságában utólrhetlen — dicsőült életpéldája követésére. Nincs erőm ezen ünnepélyt az egyházi beszéd tartalma alatt méltólag leírni, a beszéd a mily remek, ép oly nagyszerű volt hatása, s ha azon érzület, melyet e hatás előidézett, s mely magát mindenki arcán oly élénken kifejez; az egész nemzetnél ily mérvben nyilvánuland, bátran elmondhatjuk, hála az égnek, a magyar képes meghozni jeleseinak a tisztelet és hála adóját, s a nemzetünket e tekintetben — nem is épen alaptalanul — ért vád elnémulni leendő kénytelen.

Az egyházi beszéd végeztével megzendültek az orgona áhitattaljes hangjai, s a magasztos „Szózat“ nők és férfiak által nem ugyan előre betanult összhangzásal, annál nagyobb lelkesedéssel énekeltek el.

Ezek után mind két egyház összes harangjai zugása közben a gyászolók egész serege a r. k. templomba vonult, mely a miveltebb osztálybelieket is alig volt képes befogadni: s ott a gyászmise ihletteljes megtartása után ugyan orgona kíséretével a Kölcsey-hymnus első s utolsó versei ép oly lélekemelő hatással énekeltek el.

A megdicsőült nagy honfi iránti határtalan tisztelet legfőképp abban mutatkozott, hogy válaszfalat nem ismert, s a két hitvallás egyháza a tisztelet és fájdalom nyilvánításában nem vetekedtek, hanem egyesültek.

A kezdeményezés s irányadás érdeme mindenesetre legnagyobb részben kaszinókat illeti meg, mely az ünnepélyben is testületileg vett részt; adjon Isten neki hosszú életet, hogy hazafias érzelmeinek továbbra is ily szép jeleit adhassa, s a tettekben dus megdicsőült nagy férfiú példája által nemes tettekre buzdítatva, legyen községünkben a miveltség s előrehaladás központja s irányadója.

Sz. P.

— *Tállya* (Zemplén), ápril 26. Minden hitfelekezeti különbség nélkül seregeltünk ma össze az itteni r. kath. templomba a legnagyobb magyar gróf Széchenyi István gyászravatala körül; tágas templomunk egészen megtelt a nagy halott tiszteletével, gyász és keserv borongott minden arcon a helybeli főt. plébános, segédje s szomszéd Rátka község lelkésze által végzett istentisztelet alatt. — Az összes gyülekezet innét a református templomba ment, hol a helybeli tiszteletes egy megható alkalmi imával áldozott a legnagyobb magyar megdicsőült szellemének. — Végezetül valamennyien hit-, rang-, s nemkülönbség nélkül a temetőbe zárandokolánk nagy magyar zenésünk Lavotta sirjához, ennek egyszerű emlékoszlopát körülállva zengtük el a Szózatot s ihletett kebellet hagyók el ezen minden földiek mulandóságára emlékeztető helyet.

Örömünkre szolgált a szomszéd Golop helységében lakó b. Vay Miklós ó exc. családja egyik tagját, Sándort, e gyászünnepe alatt közöttünk látni.

— *Eger*, apr. 26. Széchenyi István halálának híre, itt is a legmélyebb fájdalmat, legváratlanabb meglepetést idézte elő.

Az első pillanatban mindenki, inkább ohajtá ezen gyászos tudósítást üres, rozlelkű koholmányának hinni; sehogy sem barátkozhatván meg azon gondlattal, hogy az, ki a kemény próbának kitett magyar hazának őrangyala, vezérlő geniusa volt, kit oly megnyugtató volt — mint Izrael népének Mózeszt a pusztában, — tudni köröttünk, ki által biztatva, bátorítva, édes reménybe ringatva valánk — megszűnt e földön élni! — De fájdalom, a kínos meggyőződés nem maradt el; hirlapjaink feljajdulása és a gyászkeretű betűk kiolták a remény utolsó szikráját is! . . . Honunk egy nagy templom most, melyben oltár a hazaszeretet, bevonva buval, gyászfátyollal: s mint a muzulmán a próféta sirjához Mekkába, úgy zárandoklunk mi is a gyászravatalhoz imádkozni.

Imádkozik most Magyarország, imádkozik Eger is: hogy a boldogultnak örök üdvöt, hazánknak vigaszt nyujtsan a Mindenható! — Ezen imát nemcsak bensőleg, de külsőleg is kimutattuk aziránt, kit a nemzet halottjának, a legnagyobb magyarnak nevezett el a közszeretet. — A legelső requiem április 17-én volt a sz. Ferencz-rendűek templomában; — melyet egy ünnepélyes követett 24-én, bár előre hirdetve nem volt, sőt mindenki 26-ára várta azt, e nap reggelén, mindenki sietett a székesegyházba. Képviselve vala itt minden rend, és mindenki arcán azon komoly ünnepélyesség, mely mutatá, hogy a nemzet halottjának gyásza ez! — A gyertyalángoktól elárasztott ravatalon levő koporsón négyfelől Széchenyi családi czimere díszlett; ezt fogák körül a helybeli kaszinó tagjai, kezeikben égő fátylakkal; — azonkívül a nagy néptömeg. — Léva nagyprépost tartá a sz. misét és a szónoklatot, melyben elmondá, miért imádkozunk, s ki volt az a Széchenyi és miye volt a magyarnak! Ki e szónoklatot hallá, ha eddig nem ismerte is Széchenyit, a legmélyebb meghatottságot érezte ekkor, s a „Liberá“ alkalmával midőn városunk összes harangjai megszólaltak, s a növendékpapság ajkain szép összhangzatos énekben felhangzott „Sirjon fel a nemzet lelke“, annak szeme is könybe borult, ki erre talán képesnek sem hitte magát! . . .

A helybeli nőegylet sem maradt hátra kegyelete nyilvánításában, s más napon tartá a nagy halott requiemét a Csiszterciek templomában.

Mily megható volt az a jelenet, midőn Eger hölgyei mély gyászban s kezeikben égő fátylakkal állák körül a ravatalt!

A gyász általános. Hölgyeink nagyrészt feketében járnak; a férfiak kalapjain gyászfátyol leng; — a helybeli olvasókör pedig elhatározá, hogy fájdalmát jegyzőkönyvileg örökíteni, — azt a mélt. családnak egy feliratban kifejezni, — a gyászt 6 hétig viselni fogja; e mellett a megdicsőültnek a teremben díszlett arczképét fátyollal bevonta.

Utóirat. Az ide közel fekvő *Maktár* faluban Széchenyi emlékére e hó

29-én lesz gyászimádság, a ref. lelkész által. Erre meg van híva Eger nőegylete, s bizonynyal ki is fog az rándolni, férfiak is sokan készülnek; csak az a nagy kérdés aztán, hova férnek annyian abban a kis templomban!?

— *Szombathely*, ápril 26-án. A nagy Széchenyi István oly váratlanul bekövetkezett halálának híre városunk összes lakosai szívét fájdalommal tölté el, s azonnal többen elhatározzák, a boldogult vég gyásztisztelete megadása végett a haza közgyászhelyére *N.-Czenkre* megindulni, midőn is azon meglepő hír lepett meg bennünket: hogy f. hó 12-ére kitűzve volt eltemetése — egy nappal előbb már véghez ment — még is többen elindulának ajtatos fohászaikat a Mindenhatónak a dicsőült lelkeért ott bemutatandók.

Szombathely város lakosainak nagyobb része, különösen a kaszinó tagjai, mély gyászt viselnek. Ezen utóbbiak indítványára mai napon a felejthetetlen nagy hazafi emlékére *gyászmiséáldozat* tartatott székes nagy egyházunkban, melyet *Bitnicz Lajos* n. prépost és m. akadémiai tiszt. tag mutatott be a Mindenhatónak. Nagy székesegyházunk, mely egyike a legnagyobbaknak hazánkban, képtelen vala a közgyászban résztvevőket befogadni s nagyobb része a templomon kívül végzé ajtatos imáit. A tempiom hajójában fekete posztóval bevont gyászravatal vala fölállítva, és köröskörül négy sorban viaszgyergyák, két oldalról, valamint fejről és lábról a grófi családi czimerek ékesíték. — Ezen czimerek alatt a Széchenyiek jelszava: „*Si Deus pro nobis, quis contra nos?*“ (Ha Isten velünk! ki ellenünk?) — a főhomlokzaton pedig e felírás: „*A legnagyobb magyar*“ — nak nagyszerű ezüst betűkkel volt írva. Zöld galyakból font csinos koszorúk övezék azonfelül az egész ravatalt körül, melyet minden rend- és osztályból, ugyszintén a tanuló ifjuság is magyar gyászruhában öltözött igen számos hazafi, égő gyertyákkal kezökben, környezett. — A szentélyben fekete posztóval bevont padokban magyar gyászruhába megjelent igen számos urihölgy foglalt helyet. — A megyés püspök, megyebeli papok, prémontrei tanárok, ferencziek és domokosrendi szerzetesek szokott helyökön egyszerű — de mély gyászban valának szemlélhetők. — Minden oltárnál sz. gyászmisék tartattak, és ezeknél a tanuló ifjuság magyar gyászruhába öltözve s ketten égő gyertyát tartva, segédkedének. — A gyász-istentisztelet alatt; a város minden boltja zárva volt és legnagyobb csend uralkodott; az Ur felmutatásakor pedig minden templom összes harangja megkondolt. Az ünnepély befejeztekor a nép alig tudott a ravatal mellől megválni és örök emlék és tisztelet jeleül mindenki szakasztott egy kis galyacska a font zöld koszorúból, azt mint szent ereklyét haza viendő.

Az ajtatos és szivemelő honfias érzület, melylyel a dicsőült nagy halott iránt viseltetünk, záloga legyen annak: hogy a halhatatlan hazafi nagy *szel-leme* örökké világítani fog nekünk.

— n. n. —

— *Kolozsvár*, apr. 26. Engedjen egy kis tért becses lapja hasábjain, hogy tudassam a Királyhágtontuli testvérekkel a történetet, melynek ma szemtanuja valék. — Jókai mondataként, gróf Széchenyi Istvánnak „esése“, bérezhonunk egész végeig elhatott. — Nincs magyar kebel, mely ne fájlalná, nincs érzés, mely meg ne indult volna, nincs szív, mely gyászt nem öltött volna a szomorú történet hallatára. — Soraimat ugyan a régi fővárosból írom, de ugyanez vízhangzik minden hegyen és völgyön elszórt erdélyi magyar ajkáról, ki hazáját és nemzetét szereti, s annak boldogságát ohajtja.

Főuraink egy, nagyszerűségével mindenkit meglepő és megható gyász-istentiszteletet rendeztek a kolozsvári r. kath. plebániái templomban.

Féltiare megszólalt a 65 mázsás plebániái harang ércnyelve, összehívandó e gyászünnepelemben résztvenni akaró, s Széchenyink lelke üdvéért és a haza boldogságaért a királyok királyához buzgó imát emelni ohajtó rokonokat. — Megható volt látni, miként tolongtak fél 10-re a különféle rendű, rangú és vallású férfiak és nők, mindannyian nemzeti gyásztöltönyben a város e főtemplomába, mintha mindannyihoz hangzott volna Metellusnak, Hannibal halálakor fiaihoz intézett eme mondata: „*Ite filii ad exequias, nunquam enim majorem Patriae Patrem in tumulum ire vidistis.*“ (Menjete, fiaim, temetésre, mert soha a hazának nagyobb atyját sirba szállni nem láttátok.) Még mélyebben megható vala a szentegyházba lépés. Gyászlepel borította a magasztos templomot és oltárt. Ott állott az oltár előtt a nagyszerű gyászravatal, négy pompás obelisz, számtalan gyertya, a család több példányu czimerével és gyászlobogókkal fölékesítve; ott állottak a ravatal mellett e kis bérchezon derék sarjadékai, a főurak, lovagias magyar öltönyükben, fátylát tartva kezökben, a hit szép jeléül, kardot öltve oldalukra, a haza védelme zálogául; mögöttök a deli főrangú hölgyek, mintha erősítették volna a hitben, és buzdították volna őket a hitből származó dicső diadalra.

Elhangzott a tiszóra, és a város 79 éves agg lelkésze, apát, kanonok és főesperes, *Kedves István*, ki minden körülményben hű fia volt hazájának és nemzetének, Istentől különösen megáldott erővel, hatolt a tolongó sokaság közt, kíséző papsegédeivel, az Ur oltárához, a boldogult legnagyobb magyar Széchenyi István lelkeért, engesztelő áldozat bemutatása végett.

Busan zendült meg a honfiak és honleányok fájdalmas érzelmektől áthatott hangja, zengvén az áldozó aggastyánnal felváltva énejköket, s végül az istentisztelet a hymnussal záratot be. — *S. E.*

— *Ungvár*, apr. 27. Országszerte történnek gyásztiszteletek a „legnagyobb magyar“ üdvéért, nem akart az utósók közt lenni a Kárpátok alján fekvő, 6000 lelket számláló Ungvár sem. . . . Pár nap előtt elterjedt a hír, hogy e hó 26-án Ungvárnak 4 külön felekezeti templomában fog megtartatni a gyászünnepele . . . mindenki feszülten várta e napot, a melyet még, az előkészületekből ítélve, eddig e kis városban sohasem láttak. a kiküldötték Kandó, Pribék Antal és Bernáth voltak, kiknek fölkérésére Popovich Bazil ó méltósága, a helybeli g. kath. püspök megígérte, hogy a helybeli székesegyházban maga fogja bemutatni az áldozatot a közös halottért. —

Vasárnapi Ujság 19-ik számához 1860.

Ejött végre az általános óhajtott nagy nap. . . . .

Ungmegyének disze a kis város falai közt volt található, de nem volt felekezeti, mely ne lett volna képviselve, ünnepe volt ez a főurnak és szegénynek. . . . . Délelőtti órákban nem volt bolt, melynek ajtaja nyitva lett volna, dacára annak, hogy hétivásár napja volt. . . . .

Legelőször a *g. kath.* püspöki templomban tartatott meg a gyászáldozat és Ungvárnak e legnagyobb temploma nem volt képes felét is befogadni azoknak, kik imáikat az Ur zsámolyához letenni siettek. . . . .

Megható volt itt a jelenet . . . ezren fölül volt a templomban levők száma a legsetétebb gyászöltönyökben, és a ki a könyvelt szemekből és bánatos arcokból tudott olvasni, azt olvashatá ki, hogy igen, igen sokat vesztettünk a nagy halottban! . . a levertséget csak fokozá a püspöki énekkarnak, (melyről már a mult évben is volt szó e lap hasábjain) gyönyörű éneke. . . .

Innen rendben, a *római kath.* templomba vonult az egész menet, hol szintén megtartatott a gyászmise-áldozat, hol 3 gróf Festetich urhölgy és báró Vécsey-Irinyi-né ő méltóságai a gyászravatalt borostyán koszorúkkal díszítették föl . . a gyászáldozat a magyar himnussal „Isten áldd meg a magyart“ végződött, melyet az ungvári tanuló ifjuság énekelt 4 hangra, az egész jelenlevő néptömeget kísérve. . . . Innen szintén a legnagyobb rendben és az ünnepélyhez illő csendes komolysággal vonult az egész sokaság a *reformatus* egyházba, azonban e kis helynek még udvara sem volt képes befogadni a sokaságot, mely léptenkint mindig nagyobbodott, s így nagyobb része csak az utcákról volt kénytelen hallgatni a fájdalmas fohászt, mely mindeneknek szeméit könyekkel borította el, a helybeli református lelkész az általános tisztelt szeretett Makkyay ur által elmondatta. . . . A gyász-ünnepélyt a „Szózat“ rekesztette be az egész sokaságtól zengedezve. . . . E gyenge vázlata a nagyszerű és szomorú ünnepélynek is eléggé tanuskodik arról, hogy mily melegen tudnak érezni a szívek e hideg tájon is. . . . Béke hamvaira a nagy halottnak, kinek emléke megmarad, míg csak a „magyar“ név ki nem hal az emlékezetből. —

X. Y. Z.

— *Bussa* (Nógrád), apr. 28. Halhatatlan emlékü Széchenyink váratlan halála e vidéket is megrendíté: vallás- s nemkülönbség nélkül gyászoljuk őt belsőleg és külsőleg. — Az üdvözültnek lelkeért Szécsényben az engesztelő vérnélküli áldozat, Komjáthy Anzelm ügyvéd ur rendezése mellett, több lelkes világi és szerzetes pásegédletével e hó 26-án mutatott be a sz. Ferencziek templomában nt. Glac Pál esperes ur által a Mindenhatónak. — Leróvtuk tehát a nagy szellem iránti első tartozásinkat mi is, még pedig a gyászünnepély jelleméhez méltólag; a város és vidék előbbkelő hölgyei mély gyászban, a férfiak pedig magyar ruhában jelenének meg a szentegyházban. — A ravatal emelvényen volt felállítva, melynek tetejében kétféle fekete, közepén nemzeti zászlók állottak; alattok a ravatal homlokzatán Magyarország czimere; s ismét ez alatt a nagy férfi arcképe díszelgett, ez utóbbi zöld borostyánnal koszorúzva, gyertya-fényár között. — Béke, áldás és örökhír lebegjenek sirja mellől országzerzte a dicsőült legnagyobb magyar-nak, ki az éltető nap sugarival törekvék deríteni a haza sorsát!

— *Kalocsa*, april 28. Mi is leróttuk hálánkat a legnagyobb magyar iránt. Városunkba is elküzdte magát a lesújtó hír; hogy Széchenyi meghalt! Egyik szélsőség a másikat érte. Még alig végeztük be a Kazinczy-ünnepélyeket, midőn egy másik esemény, egy borzasztó csapás alatt kell küzdenie lelkünknek. Akkor örültünk, most szomorkodunk bánatos arccal, megtört kedélyvel. A hír leirhatlan hatást szült. A hivatalnok irodáját, a boltos üzletét, a kézműves eszközeit hagyta el, és mendegélt szóval, csendesen. Csak a szív nem volt csendes, csak az nem, mert az arc elárulta sötét küzdelmeit. Elnémult a zaj, elszórt a vidám társaság, tagjai egyedül sirnak szép csendesen. Mindenki egy eszme vezetett a kaszinóba, csak egy reszkető toll perczegése volt időnként hallható a máskor zajos termekben, mindenki irt, nem nézte senki, mit ír a másik; gondolták, hogy mind mást és mást ír az „Ajánlatok“ könyvébe. Csodálatos, a külön kéz-írta sorok ugyanegy gondolat tolmácsai; Széchenyi gyászmiséje megtartása. Ennyi óhajnak lehetlen ellenállani, a választmány tehát gyűlésileg elhatározta annak megtartását e hó 26-án délelőtti 10 órakor a város templomában.

Megkondult a torony ércnyelve, olyan busan, oly mélan, minőn tán soha nem, oly bánatos volt annak tiszta csengő hangja, mintha az is értené fájdalmunk nagyságát. Vagy csak nekünk tetszék az ugy? Városunk minden osztálya képviselve volt. A templomba nem férfiak kívül sereglének össze, buzgó imáikat onnan küldék a Mindenhatóhoz. Daczára annak, hogy munkanap volt, a földműves otthagya mezején ekéjét, és jött az elhunyt nagy férfi ravatalához, melyet több fáklyás övedett körül ő s nemzeti ruhában. A szent mise végeztével még mindig imádkozánk, mintha nem eléglendők azt, a mennyit már imádkoztunk. Egyezzerre megszólal az egybegyűlt sokaság s Vörösmarty „Szózata“ volt hallható a templom falai közt, s azon kívül. Három versszak eléneklése után készülődénk megválni az Isten házatól, mindenki egy irányban, egy cél felé intézte lépteit. Az örök nyugalom helyére értünk, a temetőbe. Itt térdre borulva imádkozánk a megholtak lelkeiért, minék elvégezte után ismét a „Szózatot“ énekeltük egész bensőséggel. — Elszéledtünk. — Az apa megmondá fiának, az anya leányának, hogy estére vegyék föl megint fekete ruhájukat, mert a kaszinóba megyünk gyászünnepélyre, mely Széchenyi István emlékéért tartatik. El is jöttek, elfoglalták helyüket szóltanul. A fiatalág nem csevegett, nem társalgott szépeinkkel, mint ez máskor oly szép szokás volt; állt szép csendesen, gondolataik mesz-

szé szárnyaltak. Megszólalt egy hang, mindenki oda figyelt, nehogy egy szó elveszzen azokból. Sz. . . ur olvasá Széchenyi életrajzát, szépen és melegen, azután S. ur szavalta el „Széchenyi István“-t és K. ur „Széchenyi halálá“-t, költői lelkesedéssel mindakettő. Végre a helybeli tanítóképezde növendékei énekeltek egy gyönyörű dalt. Egy óra mulva minden csendes volt, a buzgólkodók elszéledtek, a lámpák kialudtak, csak egyes szó hallatszott a melléktermekből, onnan csak egy eltévedt sugár vetett kísérteties fényt a fátyollal bevont terembe. A kaszinó egy havi gyászt rendelt megtartani, mely e hó 26-án veszi kezdetét. A boltok minden fölszólítás nélkül csukva voltak, míg az istenitiszteleet be nem végeztetett. Minden csendes, csak a szív nem csendes!

S. L.

— *Kassáról* a következő díszesen nyomtatott felhívás küldetett szét az ország minden részébe:

„Magyarország nagy halottjának *Széchenyi István grófnak* emlékét megörökítendő hanthalom felemelésére ezennel meghívatik a nemzet. — Ezen nagyszerű hála-emlék létesíthetése tekintetéből megvárja a hon fiaitól és leányaitól, hogy annak ünnepélyes, sajátkezűleg történendő végrehajtására minél számosabban jelenjenek meg Kassán f. évi majus 15-én.

„Az ünnepélyes menet majus 15-én délután 2 órakor induland a városban levő nagy sétaterről az emelendő *Széchenyi-halom* színhelyére, a város réjtjére.

„A nem Kassán lakó vendégek iránti tekintetből a horvát szükkőkődök felsegitésére majus 14-én előadandó társas szindarab és mutatvány majus 15-én este ismételtetni fog. — Kassán april 28-án 1860. A bizottmány nevében *Károlyi Ede gróf*, elnök.“

+ (*Gyászmisék Széchenyiért.*) Röviden idejegyezzük azon helyeket is, honnan egyenes tudósításokat eddig nem vettünk. *Léván* a kaszinó april 17-én tartatott gyász-istenitiszteleet a legnagyobb magyarért. A nagy misét a főoltárnál Gyürki László, érdemekben megőszült lelkész végezte, segédlettel. Ezenkívül minden oltárnál engesztelő áldozat lön bemutatva. A ravatalt, melyet az elhunyt megkoszorozott arcképe, czimere és egyéb jelvények díszítettek, az ottani temetési egylet zászlósa, lámpatartói és a helybeli ifjak közöl hatan, égő gyertyával kezükben, álltak körül, mindnyájan fekete magyar ruhában. Jelenvolt a város színe, java, valláskülönbség nélkül; a városi hatóság testületileg. Valamint a férfiak, ugy a nők is kevés kivétellel nemzeti öltönyben s legnagyobb részt teljes gyászban voltak. — *Makón* april 23-án tartatott meg a gyászünnepély. Az ünnepélyt megelőzőt napon minden toronyban egy óráig zúgtak a harangok. A nagy oltárkép fekete posztóval volt bevonva, melynek közepén roppant fehér kereszt s a Széchenyi család czimere volt látható. A gyászravatalt nemzeti szalagos babékoszorú díszíté. Innét a sok ezerre menő s mély gyászba öltözött tömeg a ref. templomba ment, hol a gyászszertartás magujult. Az ünnepély alatt a boltok zárva voltak. — *Nagy-Kőrösön* april 19-én volt a gyász-istenitiszteleet. Báthory Gábor lelkipásztor hathatós szavakkal tolmácsolá ez alkalommal a város érzelmét a veszteség fölött, mely az összes nemzetet érte. Ezután rázendült a „Szózat“ megható karénekekben. A kath. templomban is tartatott gyászmise az üdvözült lelkeért, s a „Szózatot“ itt is énekelték. Végre az ifjuság a temetőbe ment, és a nagy magyar halála emlékére Petőfi verseiből szavalt el nehányat. — *Zomborban* (Bácska) apr. 23-án tartatott meg a gyász-istenitiszteleet, melyre a vidékről is számosan gyültek össze. A gyászravatalt gyászba öltözött hölgyek állták körül. — *Marosvásárhelyről* írják, hogy ott zarándokolás volt készülöben april 26-án Kolozsvárra, a Széchenyiért tartandó gyászmisére. Marosvásárhelyt e gyászünnepély megtartását majus elejére határozták. — *Tisza-Füreden* april 20-án, *Nyitrán* april 26-án, *Temesvárott* 21-én, *P. Monostoron* 16-án volt; — *Pápán*, valamint *Ipolyhágyon* is, majus 8-án, *Er-Mihályfalván* majus 15-én, *Butyiban* majus 17-én lesz a gyász-istenitiszteleet. Még *Gréczen* is tartottak gyászünnepet a legnagyobb magyarért, april 19-én, mely alkalommal Ponori T. I. egy dicsőítő magyar emlékerse osztatott ki. — *Kolozsvárott* a nagy halottért april 26-án tartatott meg a gyász-istenitiszteleet. Erről fentebb külön levél tudósítja olvasóinkat. — Ugyancsak Kolozsvárt a lefolyt héten a reformátusok és unitáriusok voltak gyászünnepet tartandók. — *N-Kátán* is wutattak be engesztelő áldozatot a róm. kath. egyházban Széchenyiért, melyre a közel és távolabb fekvő községekben lakó s nagyobb részt protestáns vallást követő birtokos osztálynak legnagyobb része is sietett megjelenni. Ugyanez alkalommal 100 újf. gyűlt össze az üdvözültnek emelendő országos szoborra. — A *csepi* közbirtokosság és számosan a környékről april 26-án tartották meg a gyászünnepet a h. h. templomban. Az istenitiszteleet a „Szózat“, Csapó József által mondott emlékeszéd s Kis Elek szavalata követé. A Széchenyi-szoborra mind Csepén, mind ennek egész vidékén, Tatában, Kömlődön, Császáron, Kéthelyen, Aszáron megindult az adakozás. — Az *esztergomi* iparosok april 30-án tartottak gyászmisét. A székesfőegyházban tartandó gyászünnepély napja még nincs tudva, azonban már folynak rá a nagyszerű készülétek. — *Marczaliban* april 26-ik napját szentelték a dicsőült emlékének. E nap délelőttjén — daczára az ezt ellenző illetéktelen intézkedéseknek — minden bolt zárva maradt. Ugyanakkor az izráeliták imaházában is megtartatott a gyász-istenitiszteleet. — *Poszonyban* a székesegyházban april 30, *Nyitrán* april 26-án, *Csúson* april 19-én a kath., 22-én pedig a ref. egyházban, *Keszthelyen* april 23-án, *Rimassombatban* mind a három vallásfelekezet templomában april 26-án, *Rács-Atmásán* april 18-án, *Lócsén* april 26-án, *Kéthelyben* (Somogyban) april 25-én, *Battonyán* april 23-án tartatott meg a gyászünnepély. —

Nagy-Kikindán, valamint a Bánság minden jelentékenyebb városában megtartott a gyász-istenisztelet. — A szatmáriak panaszkodnak, hogy elháríthatlan s tőlük nem függő ok miatt mindeddig nem rendezhettek gyászünnepeket a legnagyobb magyar emlékére.

© Miskolcson ápril 22-én a hely. hitv. avasi nagy templomban vallás-és osztálykülönbség nélkül gyűlt össze a lakosság megülni Széchenyi gyász-emlékét; 26-án pedig, a minoriták szorongásig megtelt kolostorában tartottak gyászmisét, melyen a városban levő minden testület diszöltönyben jelent meg. Innét a sokaság a mindszenti fő egyházba vonult. Mindkét helyen a dalárda hallatá jól összhangzó dalait. E napon az egész város ünnepeket, minden bolt be volt zárva.

— Vásáros-Namény (Szatmár), április 17-én. (Adakozás Széchenyi emléksobrára.) Folyó hó 15-én közszeregetű birtokos-társunk, Uray Endre ösztökésű vendégszerető házában, Pusztalakon, barátságos összejövetelt tűztünk ki, hogy ez év május havában Nagy-Károlyban rendezni szándokolt jótékony célú táncvizgalomról előlegesen értekezzünk; — ezen baráti kör, mely ezen összejövetelt még márczius hóban egyik barátunk nevéstéjén tűzte ki, a közbejött kebelrázó nagy esemény által megtörve ugyan, de ösz-szejött, s legmélyebb hazafiúi fájdalommal szoritottak baráti kezét, de köz-akarattal a bál helyett a nemzet nagy halottja, elhunyt nagy Széchenyink, hathéti gyászolását határozta el, mit a jelenvolt lelkes nők rögtön fogana-tosították is, mindenkinél azonnal fátyolt kötöztetvén. Hogy pedig hazafiúi tiszteletünket s hálaadónkat a nagy magyar emléke iránt még mara-dandóbban is nyilvánítsuk, az ide zárt jegyzék szerint (Lásd a „Hazafiúi adakozások“ rovata alatt. Szerk.) 115 a. é. ftot irtunk alá, — azon hitben, hogy a nemzet sietni fog, filléreit összetéve, az elhunyt nagy férfi emléket Pestnek egyik főterén felállítandó szoborral megörökíteni.

Míg azonban a nemzet közös ohajtása e tárgyban összepontosulva nyilvánul, sziveskedjék t. szerkesztő ur, ezen összeget a magyar Akadémia mélt. elnökének átadni, s ohajtásunkat s vele azt hisszük, a nemzetét felkarolva azon igyekezni, hogy kezdeményezésünket mihamarább, minél nagyobb siker kövesse. *) — A nagy halott szelleme lengje át minden magyar kebelét a palotától az utolsó kunyhóig!

Jékey Kálmán.

Irodalom és művészet.

△ (Egy Széchenyi-Album van készülőben.) Ennek számára egy bécsi fényképiró az üdvözültnek döblingi szállása minden szobáit lefényképezte, ép azon berendezéssel, mint azokat az üdvözült még életében használta.

© (Előfizetési felhívás.) Csalomjai ez, következő című imakönyvre küldött szét előfizetési felhívást: *Aldások és imák*, magyaritva Witschel után Csalomjai által. Vállalkozó a tiszta haszon felét *Bajának* állítandó egy emlékre, másik felét pedig a bukaresti magyar könyvtár fölsegelésére ajánlja fel. — Vajha szép siker koronázza törekvéseit. — Egy-egy megrendelt disz-kötésű példány ára 1 uft, mely csak az átvételkor fizetendő le. Az előfizetések május végéig beküldendők szerzőhöz Kis-Csalomjára. (Utolsó posta B. Gyarmat.)

© Megjelent Pesten: „Még egynehány szó. Báró Kemény Gábortól.“ Ez válasz B. Eötvös Józsefnek a szerző egy röpiratára kiadott feleletére. Szerző e jelen röpiratot azért bocsátja ki ez alakban, mert sem a „Pesti Napló“, sem a „Magyar Sajtó“ nem vette fel hasábjába közlés végett. Hihetőleg ez utolsó szó leendő vitás ügyben, melynek eredménye csak az, hogy mindegyik fél magáénak vitatja az igazságot s megmarad eredeti állítása mellett.

© Megjelent Pápán: *Protestáns Egyházalkotmány*, tekintettel történeti fejlődésére. Irta *Kerkapoly Károly*. Ára 1 ft. „Kell — ugymond szerző előszavában, — hogy a magyar prot. egyházalkotmányt s kormányzatot illetőleg bekövetkezett válságos idők, minden gondolkozó s egyháza ügyét lelken viselő magyar pretestánst arra indítottak legyen, hogy tisztába jöni igyekezzék az elvek iránt, melyeken amaz alkotmány és kormányzatnak nyugodni kell.“ E czélből írta szerző is jelen művét.

© Megjelent „Bonaparte Napoleon Lajos titkos emlékiratai. Az eredeti kiadás után fordítva. Első füzet. Ára 80 kr. Debreczenben, kiadja Telegdi K. Lajos 1860.“ A jelen mű 6 ives füzetekben jelenik meg. A korunkban oly nagy politikai szerepet játszó Napoleon császár ezen titkos iratait is két-ségkívül érdeklél fogja olvasni a közönség.

+ (Id. Dumas „Paulina“) című regénye, Bereczk Béla és Hang Károly által magyarra fordítva, a kalocsai nyomdából kikerült. Ára 1 ft.

— Kérem. A „Tulipiros bokrétát“ sajtó alá adandó, azon honleányokat és honfiakat, kik munkámat becses figyelmökre méltatták, tisztelettel kérem, hogy a nyomtatandó példányok száma iránt tájékozzam magam és az előfizetők neveit közölhessem: sziveskedjenek a pénzt beküldeni május 20-ig. Kikhez ivem nem juthatott volna el, azoktól az előfizetést 60 kr-ával és a megrendelést ezideig szintén a legjobb szízzel elfogadom. Kiknél pedig az „Alföldi pacirta“ egyes szétröpitett csoportja ott rekedt, sziveskedjenek sorsáról egyuttal a főfészekhez telegráfirozni. Lakom Magyar utca 7. sz. Pesten, május 5. 1860. *Rákosi László* és kényeres pajtása Csákány Laci.

+ (Megjelent új zeneművek.) Rózsavölgyi és társa műkereskedésében megjelentek: „Gyászhangok Széchenyi István halálára“, zongorára szerző *Mosonyi M.* — továbbá „Magyar zeneköltemény“, szintén *Mosonyi M.* szerzeménye. Ez utóbbi b. Eötvös Józsefné, szül. Rosti Ágnes asszonynak van ajánlva. Amannak ára 80 kr., ezé 1 ft.

*) A küldött összeget más e tárgy adakozásokkal együtt, a magyar Akadémia pénztárnokának adtuk át, ki az e nemű pénzek kezelésével meg van bízva. Szerk.

+ (Willmers legújabb magyar népdal-átiratai), melyeket közelebbi hangversenyek nagy hatással játszott, nemsokára meg fognak jelenni Rózsavölgyi és társa műkereskedésében.

+ (Hidassy magyar színtársulata), mely jelenleg Sopronban működik, a bécsi józsefvárosi színházban egy sor vendéglőadást akart rendezni, de mint Bécsből írják, legyőzhetlen akadályra talált, jóllehet szándokát a nevezett színház igazgatója is előmozdította.

M i u j s á g ?

— (Berssenyi Dániel) koszorus költőnknek a niklai sirkertben nyugvó hamvai fölött, tekintetes Somogyvármegye rendinek 1843-ik évben hozott határozata folytán megkésztült síremléke, f. é. június 14-én fog leleplezteni s vallásos szertartással felavattatni; — mely ünnepélyre a dicsőültnek még élő barátai, ismerősei és a két testvérházában levő számos tisztelői különös figyelemmel meghívattak. — Az intézkedő bizottmánynak meghagyásából *Somssich Pál*.

+ (Széchenyi-szobrok.) A boldogult gróf Széchenyi Istvánnak Marsalkó által készített mellszobra kapható Lauffer és Stolp könyvkereskedésében. A mint e szobor megjelent, Marsalkó szobrász azonnal fel lön szólítva egy megyei hivatal által, hasonló mellszobornak ércből öntetésére; ez öntetést és a vésetést Vandrák pesti művész eszközli. — Schlick Ignác öntőműves Budán, a Muzeumnak egy bronz Széchenyi-mellszobrot szentel, a nagy elhunyt iránti tisztelete jeleül. Az adományozó. mint a „B. H.“ írja, Sandhász jeles szobrászt bízta meg, hogy e szoborművet a nagy gróftól teremtő tetterejének legszebb idejében fogja fel s arcát azon korból mintázva állítsa az utókor elé. — Az eddigi szobrok között igen sikerült gróf Széchenyi István szobrának azon mintája, mely mult héten volt szemléltető az Akadémia termében. A minta meglepőleg híven adja vissza a nagy férfi alakját legjobb korából. Ezt a jelenleg Pesten időző müncheni szobrász Halbig készíté, ki a fölállítandó József-nádor-szobornak is mestere. Az itt kedves meglepetéssel fogadott minta szerint a művész carrarai márványból fog vézni egy szobrot, mely Pest város tanácstermében fog felállítatni.

+ (Széchenyi arcképe.) Grimm Rudolf jeles hazai festésznök egy vidéki kaszinó számára gyönyörűen festi le olajba gr. Széchenyi István élet-nagyságu arcképét. Ugy halljuk, hogy ilyet több kaszinó is szerzend.

+ (A Nemzeti Kaszinó Széchenyi-szoborral) fogja diszítani nagytermét s a gyászoló családhoz részvényt nyilatkozatot küld. A gazdasági egyesület szintén fog Széchenyi-szobrot nagytermében felállítani. Ezt teszi a Pest városi községtanács és a pesti Lloyd is.

+ (A mozsonymegyeiek Magyar-Óvár főterén) akarnak szobrot emelni Széchenyinek.

△ (Az utolsó insurrectio félszázados ünnepe és a Kisfaludy Sándor szobor leleplezése), Füreden jövő jun. hó 14-én megy végbe. Ugyan-e napon tartják meg a tudadunai kerület életben levő insurrectionális tisztjei az utolsó nemesi felkelés félszázados ünnepét. Az ünnepélyt Hertelendi Károly rendezi. A tisztiek közül még életben vannak: hg. Batthyány Fülöp, akkori vasmegeyei lovas-ezredes, gr. Zichy Ferencz veszprémi lovas-ezredes, gr. Zichy Károly, Hunkár Antal veszprémmegyei, Hertelendi Károly, Bezerédi Ignác zalamegyei lovas-századosok, Tallián Antal, Tallián József somogy-megyei, Gyömörei Károly és Gyulai, Gaál József zalamegyei lovas-alhadnagyok; gr. Széchenyi Pál a törzskartól; Mlinarics István zalamegyei gyalog-százados, Eöri Gábor, Sarlai Gábor veszprémi al- és főhadnagyok, Hochreiter Ambrus somogyi százados. Az itt nevezettek kivül a többi kerületekből, hirlapok utján hivatalosak lesznek, kik a felkelősegekben mint tisztiek szolgáltak.

+ (A Zsedényiféle vallásos bűnvádi perben) egyszersmind Pálkövy Antal tanár négyhavi, s Máday Károly lelkész kéthavi fogságra ítéltettek, hetenkint egy böjttel s a perköltségek (külön-külön 288 ft.) megtérítésére. A büntetést Zsedényivel együtt Kassán állják ki.

+ (A Museum termei díszítésére) Dobos Ferenczné sz. Sággy Róza Tornallján (Gömör) 31 ftot, Ensel Linka Pesten 105 ftot, Czárán Jánosné Aradon 52 ftot, Péchy Paulina Pesten 31 ftot, Rohonczy Lipótné Pesten 40 ftot, Degré-Koller Ilma Pesten 20 ftot, Zelénszky-Lovász Amália grófné Uj-Aradon 108 ftot, Botka-Hertelendy Paulina Karmacsos (Zala) 49 ftot, Ozoroszky-Petes Mária Jász-Ladányban 20 ftot, b. Jeszenszky Róza Osztrópatakon (Sáros) 90 ftot, 80 krt, Gyika Tivadarné Temesváron 365 ftot, Szabó-Deák Ilona Kohányon (Zemplén) 17 ftot, Ghiczy Antónia Tatán 40 ftot, özv. Jankovics Lajosné sz. Szabadhegyi Janka Udvardon (Komárom) 93 ftot gyűjtöttek.

+ (A Museum termei földszítésére) az ápril 16 iki kimutatás szerint márczius végeig önkéntes adakozások utján összesen 37 db. arany és 10,696 torint 80 kr. gyűlt be. E tetemes összeget legnagyobb részt nők adták össze.

+ (Az Akadémia részére egy mérnök) 50 ftot adott át a „P. N.“ szerkesztőségénél oly czélből, hogy azt az Akadémia a magyar mérnöki irodalom előmozdítására fordítsa, kötelezven magát az adományzó, hogy e czélra tíz évig évenként ugyanily összeget fog adni, egyszersmind reményét fejezvé ki, hogy pályatársai nem fognak késni ez ügyet maguk részéről is előmozdítani. A szép példa csakhamar követőkre talált. Azóta már három pécsi mérnök is küldött be összesen 30 1/2 ftot a mondott czélra.

+ (A n. színház ruhatárának szaporodása.) A nagyheti műkedvelői hangversenyekben résztvett főrangúak közül eddigelé Odescalchi herczeg, Zichy Manó, Károlyi Gyula és Keglevich Béla grófok, Podmaniczky Frigyes báró és Beöthy Ákos urak ajándékozták a nemzeti színház ruhatárának, az ábrázolatokban viselt díszmezeiket.

+ (A horvátországi szülők javára Magyarországból) folytatólag következő adományok küldettek Zágrábba: Aradról egy táncvizigalom jövedelme 320 ft., Szőlős-Győrökről 344 ft. 10 kr., Kecskemétről 265 ft., Győr-ből 350 ft., N.-Kanizsáról 125 ft., Rusztról 5 ft. 57 kr., Veszprémből 70 ft. 35 kr., Gyöngyösről 250 ft., Debreczenből egy műkedvelő színelőadás jövedelme 691 ft. 52 kr., Kassán egy e célra rendezett táncvizigalom jövedelme 267 ft.

+ (A museumi kertben) egyelőre öt szobrot szándékoznak felállítani, u. m. a kert négy szögletén Kazinczy, Kisfaludy, Berzsenyi és Vörösmarty szobrait, a park közepén pedig gróf Széchenyi Ferencnek, a Múzeum alapítójának szobrát fogják felállítani.

+ (Csillag Róza hazánk leánya) ápril 26-án lépett föl először Londonban Beethoven „Fidelio“-jában és rendkívül tetszett.

Hazafi adakozások.

A Vasárnapi Ujság szerkesztőségéhez közelebb beküldetett s illető helyeken átszolgáltattott összegek:

1. Gróf Széchenyi Istvánnak állítandó emlékszoborra: Egy magát megnevezni nem akaró hazafi 5 ft. — Erdélyből Bolya völgyéből Nádasdi Baán Béla által 10 ft, melyhez járultak:

Jósa László 1 ft, Bereczki Zsigmond 1 ft, Bolyai Gergely 1 ft, Nádasdi Baán Béla 1 ft, Héjasfy Nagy Tamás 1 ft, Miske István 1 ft, Dobo Dobay Imre 1 ft, Nagy Dániel 1 ft, Hegyesy István 1 ft, Endes Albert 1 ft.

Vásáros Naményből egy barátságos társaságból Jékey Kálmán által 115 ft, melyhez járultak:

Jékey Kálmán 10 ft, báró Vécsey Miklós 10 ft, Jékey Mór 5 ft, Nagy Dániel 3 ft, dr. Schwartz Sámuel 5 ft, Czirjék Imre 3 ft, Horváth István 5 ft, Kende Kanut 5 ft, Győry István 2 ft, Rhedey Ferenc 2 ft, Galgóczy Sándor 4 ft, Szuhányi Lajos 5 ft, Kulín Sándor 5 ft, Nagy Béla 5 ft, Domahidy István 3 ft, Komoróczy Miklós 3 ft, Szuhányi Mór 3 ft, Szilágyi Sándor 2 ft, Szilágyi Zsigmond 2 ft, Fogarasy Kálmán 2 ft, báró Luzsinczy Lajos 5 ft, Dezső Lajos 2 ft, Gulácsy László 2 ft, Uray Endre 5 ft, Kiss Áron 2 ft, Isaák Dezső 2 ft, Svaiczer Géza 2 ft, Makó Albert 2 ft, Uray Miklós 4 ft, Desseffy János 5 ft.

A Széchenyi-emlékszoborra beküldetett hozzánk a fentebbiek szerint összesen 130 ft.

2. A Kazinczy-alapítványra és emlékszoborra ujjlag beküldetett:

Galsáról (Arad) az 1859 dec. 26-án megtartott Kazinczyünnep eredménye 42 ft, (fele az alapítványra, fele a szoborra) ifj. Szál Antal által. Ehhez járultak:

Dénes Erzsébet 2 ft, Bodnár Gábor 2 ft, Pálffy József 4 ft, Pálffy Sándor 1 ft, Magyar Károly 1 ft, Magyar Alajos 1 ft, Szál Antal cz. prépost 10 ft, ifj. Institoris János 1 ft, Schauer János 1 ft, Schauer Kálmán 1 ft, Viszkocsil Lajos 1 ft, Kiss Gyula 2 ft, Demkó János 1 ft, Madácsy Ida 1 ft, Franhofer János 1 ft, Hoffory Ferenc 1 ft, Füstössy Mór 1 ft, Simon László 1 ft, Kollár Sándor 2 ft, Szilberleitner Mihály 1 ft, Papp Domokos 2 ft, Szentés Károly 2 ft, ifj. Szál Antal 2 ft.

Szilágy-Somlyóról Kovács László 10 ft. Együtt a két összeg 52 ft. — (A Kazinczy-alapra és szoborra a V. U. szerkesztőségéhez eddig beküldetett összesen 1589 ft 10 kr, 13 db. cs. arany, 15 huszas.)

3. A szülők horvátok fölségelésére: Tétényből Rédl László 25 kr. — Dobsináról a kaszinó-egylet 50 ft. Összesen 50 ft 25 kr. (E célra eddig elküldöttünk 113 ft 25 krt.)

4. A nemzeti színházi nyugdíjintézet számára: Hosztódról Boór Károly 10 ft.

5. A Ráday-könyvtár megvételére: Apáról (Szatmár) többen Katona József által 59 ft. Ehhez járultak:

Katona József 20 ft, Zákány József 5 ft, Szabó Sándor 1 ft, Köpezi Sámuel 2 ft, id. K. Kató József 1 ft, Kónya Mihály 1 ft, Zseni Károly 1 ft, Nagy István mérnök 1 ft, Kató György 1 ft, Ternyey János 2 ft, Mandly Bertalan 10 ft, Papp József 5 ft, Kávásy László 2 ft, Papp Antal 5 ft, Széles Endre 2 ft.

A magyar Akadémia palotája.

△ (A magyar Akadémia palotájának építését illetőleg) még semmi végleges határozat nem hozott, miután az adakozásra felhívó 1060 kibocsátott ív közül 700 még nem érkezett be. Ezek beérkezése előtt pedig a begyülemző összeg nagyságát nem tudván, az építésre nézve sem lehet részletes határozatokba bocsátkozni. A mit pedig ez érdemben az Akadémia általánosságban határozott, azt eddigi közléseinkből ismeri az olvasó.

— (Heti kimutatás) a Vasárnapi Ujság szerkesztőségéhez a m. Akadémia számára beküldött hazafi adakozásokról:

XV. közlés: Zay-Ugróczról és vidékéről többen Balogh Lajos által 78 ft. — Olcsva-Apátiból Kósa József földmivelő 2 ft. — Csátád helységben történt adakozás 12 ft. — Kis-Mányáról többen Paczolay Sándor által 9 ft, — Zsáka és Furta községekből (Délbihar) többen Ember Károly által 53 ft, — Selmeczről többen Priviczky Ede által 242 ft. 30 kr. (ebből a tőkére 121 ft, 80 kr.) — Sámsonból a község és magánosok adakozása Matolcsi Ferenc által 50 ft. — A nagybányai olajgyár tulajdonosai Pap Zsigmond által 20 ft. — Nagy-Székel község lakosai (Tolna) Szászi István által 13 ft 20 kr. — Szőlős-kis-Lak közönsége (Somogy) Szent Imrey Izidor által 2 darab 20 pftos nemzeti államkölcson-kötelezvény 52 darab 30 pftos szelvényvel. — Kapolcsról (Zala) Lájpczig János esperes 495 számú ívén aláírt adakozások 39 ft. — H. M. Vásárhelyről (Erdély) József 1 ft, Erdős János szabómester 1 ft, Oláh Ferenc timármester 1 ft, együtt) 3 ft. — Összesen 521 ft 50 kr. és 2 darab nemz. államkölcson-kötelezvény.

Az eddigi I—XIV közlésekkel együtt beküldetett összesen: 5750 ft 75 kr, 50 db. arany, 7 tallér, 86 huszas, 2 negyedforintos, 1 tizes és 7 darab 20 pftos nemzeti államkölcson-kötelezvény.

— (Részletes kimutatás) a fentebbi adakozás egyes tételeiről, melyekhez többen járultak.

Zay-Ugróczról mint fentebb ki van írva — 78 ftot vettünk az Akadémia épülete számára, melyhez a nevezett helyen és vidékén a következők járultak:

Id. Látkóczy Sándor 5 ft, Csillaghy Károly 10 ft, Sándor Károly 5 ft, Nessel Károly és neje Luiza 6 ft, Bogády Péter 5 ft, Prónay István 2 ft, Greguss Lajos 5 ft, Orel Ferenc 5 ft, Szwaty Mátyás 2 ft, Greguss Károly, neje Amalia és fiuk Kálmán 4 ft, Durdik János, neje Luiza és fiuk Gyula 2 ft, Szokolóczy Károly 1 ft, Vagyon Amalia assz. 1 ft, Látkóczy Adél k. a. 1 ft, Ruzsicska János 1 ft, Klementisz János 1 ft, Sztrazsovecz János, fiai Albert és Imre 2 ft, Porázik Mihály 1 ft, Riedl Mihály 1 ft, Drásdák Nándor 1 ft, Frangó József 60 kr, Obetkó Samu 60 kr, Kudlej Mihály 60 kr, Trancsik Márton 60 kr, Kikó Amália k. a. 50 kr, Kikó István 50 kr, Dvorák János 50 kr, Fábri János 50 kr, Polákovics István 50 kr, Kovács József 50 kr, Drásdák József 50 kr, Bezsó Anna assz. 40 kr, Melovszky János 40 kr, Kratochvil Tamás 40 kr, leánya Luiza 20 kr, Sztudinka Rudolf 40 kr, Török Mária 30 kr, Füzék Sándor 30 kr, Kontár István 30 kr, Kontár Károly 30 kr, Martiska József 20 kr, Trebichavszky András 20 kr, Provaznek Mihály 10 kr, Jamrich Pál 10 kr, Kusnyér Pál 10 kr, Bezsó András 10 kr, Garaj András 10 kr, Hornyik András 10 kr, Hlodik János 10 kr, Balogh Lajos 5 ft, Makláry Ferenc 2 ft.

Kis-Mányáról, mint az ottani birtokosok és lakosok adományát, 9 ftot kaptunk, mely a következőktől gyűlt be:

Paczolay Sándor 1 ft, Vendég Lajos ref. lelkész 1 ft, Micsky Gedeon 80 kr, Tildy Dániel 80 kr, Gödör András 40 kr, Fekecs Balázs 40 kr, Demény Gábor 40 kr, Micsky Dániel 40 kr, Demény Károly 40 kr, Varga Dániel 70 kr, Fekecs Károly 40 kr, Fekecs Gábor 30 kr, Alföldy Ferenc 20 kr, Micsky János 50 kr, Micsky István 20 kr, Fekecs Zsigmond 30 kr, Fekecs Viktor 20 kr, Adler Salamon izrael. 20 kr, Zelovics Ján. 40 kr.

Azon közlekedés, mely a m. Akademiára s annak leendő épületére vetélkedve hordja össze fillereit, áthatotta délbihamgyei Zsáka és Furta községek tagjait is, minek eredménye 53 ft volt, melyhez járultak:

Gróf Rhedey Gábor 20 ft, Fehér János 5 ft és neje Vitkovits Julianna 2 ft, András József 1 ft, Oláh Bálint 3 ft, Sziklay Sámuel 3 ft, Turi János 1 ft, Bakos László 1 ft, Nejtő István 1 ft, özv. Duró Istváné 1 ft, Dörgő János 1 ft, Topits Károly 3 ft, Szabó János 1 ft, Szabó Jánosné 1 ft, özv. Szabó Mihályné 1 ft, Nyirnyánszki Imre 1 ft, Ember Károly 3 ft, gyermekei: Ember Lina 1 ft, Ember Nelli 1 ft, Ember Feri 1 ft és Ember Kari 1 ft.

Selmeczről, az ős bánya városból, mely egyszersmind egy tudományos főintézet székhelye, 242 ft, 30 kr, küldetett be az Akadémia javára. Bizonyoság az is annak, hogy a haza java, miveltsége előmozdítására célzó eszmék iránt a lelkesedés itt is él. Selmecz máskor is adta már ennek jelét s mint érdemes levelezőnk kilátásba helyezi, ezután is fogja. Hogy maga a városi község nem járult külön adománnyal az Akadémia palotájának fölépítéséhez, ezt levelezőnk bizonyítása szerint, nem vehetni roszt néven, ha meggondoljuk, hogy a város pénzügyi viszonyai 1848. óta oly rongált állapotban vannak, mikép alig képes saját szükségét fedezni; de feltűnő ott, hogy a virágzó karban levő selmeczi takarékpénztár ez ügyben még semmit sem tett. A selmeczi kereskedelmi kar volt az első, mely közpénztárából 150 ftot (mit Gaitner Tivadar ur 20 ftal telt meg) az illető helyre beküldött. Azóta magánaton szép sikerrel halad az adakozás, melyhez a különféle czéhek és magánbányák tehetségökhöz mért összegekkel szándékoznak járulni. A bányászakadémia növendékei külön gyűjtenek, valamint az evang. lyceum tanári kara is. A fentebbi 242 ft 30 kr, tehát csak előleges küldemény, melyet még a későbbi adakozások beküldése fog követni. Meg kell még jegyezniük, hogy az összegben a selmeczi kereskedői segítők, ámbár számuk csekély s ámbár ők voltak egyedül, kik Selmeczről a Kazinczy-alapítványra általunk 65 ftot küldtek be, most is aránylag tetemes összeggel (57 ftal) vannak képviselve. A fentebbi összeg adakozóinak névsora:

Priviczky Ede 10 ft, Tirtsch Rezső 5 ft, Massányi Mihály 4 ft, Farbaky István 5 ft, Putz József 5 ft, Divald Károly 3 ft, Szloboda Béla 3 ft, Wittchen Kornél 3 ft, Meinhöldt Rezső 2 ft, Wankovits Soma 5 ft, Adamisch János 2 ft, Wagner Lajos 2 ft, Cavet Károly 1 ft, Kaldrovitsch István 4 ft, Jánisch Mór 4 ft, Degel Vilmos 3 ft, Kiss János 4 ft, Fuchs Alajos 1 ft 50 kr, Hornyánszky Ede 3 ft, Krpeletz József 2 ft, Milvius Béla 7 ft 50 kr, Weiss István 3 ft, Kuszy Lajos 4 ft, Barisch Vilmos 5 ft, Barisch Vilmos 8 éves 10 kr, Barisch Béla 7 éves 10 kr, Sommer Vilmos 7 éves 10 kr, Valkovits Károly 8 éves 1 ft, Valkovits Andor 6 éves 1 ft, Gerzsó György 4 ft, Pancaldi Gyula 4 ft, Nagy István 10 ft, Pischl Ádám 4 ft, Fiedler Ferenc 4 ft, Kachelmann Károly 20 ft, Pischl János öregebb 3 ft, Kuschl Antal 2 ft, Dimák János 1 ft, Scharff Ferdinánd 30 ft, Vig pohár mellett 3 ft, Liszt Gusztáv 2 ft, Sommer János 3 ft, Stampa Simon 1 ft, Almann M. 3 ft, Fajnor József 4 ft, Dimák J. E. 2 ft, B. J. 5 ft, Lukáts János 5 ft, Trattner Mihály 4 ft, Gasperek J. 1 ft, Szilniczky Jakab 2 ft, Záreczky Adolf 2 ft, Hézsey János 2 ft, Ocsovszky Vilmos 4 ft, Tibélyi Vilmos 20 ft, Wiesner Adolf 2 ft, Egy keresztelésnél egybegyűlt társaság 2 ft.

Tolnamegyében Nagy-Székel helység lakosai legnagyobb részben ref. németek, de azért keblöket a közös édes hon szeretete hevíti. Ennek némi bizonyására ők is örömmel nyújtják áldozataikat s a magyar Akadémia palotájára lelkészek által beküldtek 13 ft, 20 krt. Az adakozók nevei:

Szászy István lelkész 2 ft, Egy valaki 1 ft, Zsili Péter tanító 20 kr, Préscher Erzsébet 10 kr, ifj. Zsili Péter 10 kr, Paul Fülöp tanító 50 kr, Schleining Konrad jegyző 2 ft, Lohman Heinrich bíró 1 ft, Schleining Erzsébet 1 ft, Schleining Kornélia 50 kr, Schleining Katalin 50 kr, Schleining Charlotta 30 kr, Schleining Paulina 30 kr, Hildebrand Konrad 20 kr, Schilling Illés 20 kr, Petz Fridrik 20 kr, Staupf Henrik 20 kr, Holzapfel János 20 kr, Lehr Fridrik 20 kr, Schneider Henrik gondnok 30 kr, Schwarz Krisztina 10 kr, Egy valaki 1 ft, Hamar József 20 kr, Ambäuser János 20 kr, Neidert Fülöp 20 kr, Knittel Lajos 20 kr, Haimbuch Reinhart 10 kr, Stroh Henrik 10 kr, özv. Kalbfleischné napszamos 10 kr.

Kapolcsról (Zala) Lájpczig János esperes ur beküldte a hozzá intézett 495 számú aláírási ívet, melyre 39 ft, a következő adakozóktól vannak följegyezve:

Göde Lajos 1 ft a házra, Péter Imre Kővágókörsön 1 ft a házra és 1 ft a tőkére, Mezniczy Péter Kővágókörsön 2 ft a házra és 2 ft a tőkére, Eössy Imre Kővágókörsön 1 ft a házra és 1 ft a tőkére, Buchvald Samu pederdi vendéglős 1 ft a házra, Ullman József Kővágókörsön 1 ft a házra, Bárány András 1 ft a házra és 1 ft a tőkére, Herczel József

közsegorvos 1 ft a házra, Rosenfeld Bernát 1 ft a házra, Schlesinger Jakab és Reh Fülöp 1 ft a házra, Schlessinger Jakab Kövágókörön 1 ft a házra, Eöszte István evang. lelkes 1 ft a házra és 1 ft a tőkére, Cséry Sándor tanító 1 ft házra, Czigány Károly 1 ft a házra, Pelargus János dörgicsei evang. lelkes 1 ft a házra és 1 ft a tőkére, Jarányi Sándor 1 ft

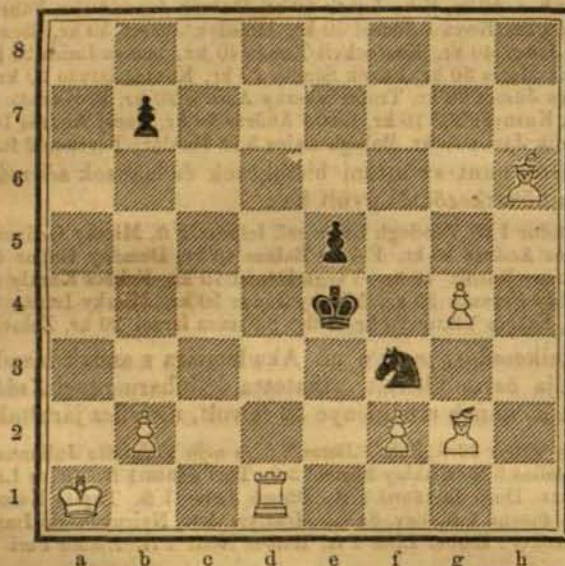
a házra és 1 ft a tőkére, Perlaky Gábor 5 ft a házra, Balogh István evang. tanító 1 ft a házra, egy névtelen 1 ft a házra, Barcza Károly Halimbáról 1 ft a házra és 1 ft a tőkére, Welzer Endre diszeli jegyző 1 ft a házra, Tima Ferenc evang. tanító 1 ft a házra, a kaplasi izraeliták özség 2 ft a házra, Lájpezig János gyűjtő 1 ft a házra.

SAKKJÁTÉK.

18-dik számú feladvány.

E kelet-indiai feladvány szépsége miatt megérdemli, hogy a magyar sakk-közönség előtt se legyen ismeretlen.

Sötét.

Világos.

Világos indul s 4-ik lépésre matot mond.

A 11. sz. feladvány megfejtése.

(Healeytól.)

- Világos. Sötét.
 1) V b 8 - c 8 . . . . . B g 7 - a 7
 2) V c 8 - g 4 . . . . . tetszés szerint.
 3) H e 4 - c 3 v. c 5 ♣

A 12. sz. feladvány megfejtése.

(Musset Alfredtól.)

- Világos. Sötét.
 1) B h 7 - e 7 . . . . . H g 8 - e 7:
 2) H d 5 - f 6 . . . . . H tetszés szerint
 4) H b 4 - c 6 ♣

A 11. sz. feladványt helyesen fejtették meg. *Lessen*: Báró Meszéna István. — *Osgyánban*: Polgár Károly. — *Nánáson*: Oláh Miklós. — *T.-Sz.-Miklóson*: Frankl A. — *Veszprémben*: Fülöp József. — *Gyöngyösön*: Pongrácz Bonó. — *Pesten*: Cselkó György. — *Veszékenyben*: Szalgári Ernő. — *Grodekben* (Gallicziában): Dr. Szenger Ede. — *Jánosiban*: Keszler István. — *Sz.-Mihályon*: Szalai Sándor. — *Léván*: Ráfael. — *Csegléden*: Reisinger Imre. — *Ó-Kanissán*: Az olvasóegylet. — *Galsán*: Sass Lajos. — *Bécsben*: Szily Kálmán. — *Parabutinban*: Rothfeld József. — *Mooron*: Radványer W. — *Berhidán*: K-y. — *T.-Füreden*: Nánás Gyula. — *K.-Turon*: Ruttkay Mór. — *S.-Patakon*: Szivos Mihály.

A 12. sz. feladványt helyesen fejtették meg. *Lessen*: báró Meszéna István. — *Osgyánban*: Polgár Károly. — *Nánáson*: Oláh Miklós. — *T.-Sz.-Miklóson*: Frankl A. — *Veszprémben*: Fülöp József. — *T.-Ujlakon*: Nagy Idoi Ferencz. — *Pesten*: Cselkó György. — *Veszékenyben*: Szalgári Ernő. — *Jánosiban*: Keszler István. — *Léván*: Ráfael. — *M.-Vásárhelyen*: Dósa Gábor. — *Andráshelyen*: Majláth Béla. — *Csegléden*: Reisinger Imre. — *Az ó-hanissai olvasóegylet*. — *Bécsben*: Szily Kálmán. — *Parabutinban*: Rothfeld J. — *Mooron*: Radványer W. — *Berhidán*: K-y. — *Csongrádon*: Keller Lajos. — *T.-Füreden*: Nánás Gyula. — *K.-Turon*: Ruttkay Mór. — *S.-Patakon*: Szivos Mihály.

Rövid értesítések. Nánás: Oláh Miklós. Ép ezt az első feladványt kaptuk pár hó előtt Csákvárról G. F. urtól, ki nem akarta elhinni, hogy ez már régi ismerősünk. Majd kikeressük, honnan való. — *Less*: b. M. I. A két lépéses már rég megjelent Portius sakk-katechismuszában. A 3 lépésesért fogadja köszönetünket. — *Veszprém*: F. J. A magyar nyelven írt sakk-könyv nemsokára meg fog jelenni. Ajánljuk önök figyelmébe. — *Galsa*: P. J. Szépek, de könnyük. A nehezebbekből kérünk.

Színházi napló.

Péntek, ápril 27. *Voggenhuber* Vilma és *Himrényi* Ferencz új szerződött tagok első föllépteül, ujonnan betanulva először: „*Montecchi és Capuletti párt.*“ Opera 4 felv. Zenéje *Bellini*től. Ez este a színház egészen megtelt. *Voggenhuber* kisasszonyt a közönség igen jól fogadta, felvonások után többszöri kihívásokkal s zajos tapsokkal tisztelvé meg. *Himrényit* ezuttal másodszer hallottuk, s meggyőződünk, hogy színházunknak haszonvehető tagja lesz.

Szombat, ápril 28. „*Bátori Mária.*“ Eredeti opera 4 felv. *Erkelt*től. E dalmű szép magyaros zamatu dallamokban bővelkedik, melyek mindannyiszor megteszik hatásukat. A közönség *Erkelt* is kihitta.

Vasárnap, ápril 29. „*Csikós.*“ Eredeti népszimű 3 felv. *Irta Szigligeti*. *Bognár* Vilma és *Füredi* igen szépen énekeltek népdalainkat, szokás szerint. A vén csikós *Marozsi* bácsi megint oly jó volt, a hogy csak *Réthy* tudja adni. A fiatal *Bognár* Vilma igen örvedetes haladást tesz.

Hétfő, ápril 30-ára a „*Titkos iratok*“ című új dráma volt hirdetve, de a *Széchenyi-gyász* miatt senkisé megmenv színházba, az előadás meg nem tartathatótt. A közönség ezáltal szép kegyeletet tanusított.

Kedd, majus 1. Először: „*A titkos iratok.*“ A *Karácsonyi*-alapítványból 100 arany pályadíjjal jutalmazott eredeti dráma 5 felv. *Irta Szigligeti*. Ezuttal annyit, hogy a darab csak középszerű hatást tett, de a közönség feszült érdekléssel kísérte mind végig.

Szerda, majus 2. *Oross* Ferencz ur zongoraművész *hangversenye*. Ezt megelőzte: „*Egy szép asszony beteg.*“ Eredeti vigjáték 1 felv. *Irta Bus Vitéz*. A vendégművész előadta: „*Ima, győzelmi himnus és koronázási induló*“ a „*Profétából*“; „*Magyar rhapsodia, Liszt Ferencztől*“; „*Magyar dalok*“ *Liszt* Ferencztől. A hangversenyt a zenekar *Doppler* Ferencz „*Két huszár*“ operája nyitányával nyitotta meg. *Bignio* és *Markovich* Ilka egy kettős *Mozart* „*Don Juan*“-jából, *Huber* Ida pedig „*Egressy Béni emléke*“ népdalok átíratát *Huber* Károlytól énekelte.

Csütörtök, majus 3. „*Montecchi és Capuletti párt.*“ Opera 4 felv.

Szerkesztői mondanivaló.

5078. **N.-Mihály**. Dr. T. A főrajtot már készen bírjuk; egy-kettőt az ujak közül tán még hozzáveszünk. A fürdői szak kezdetével. Az „alkalmi rajz“ régen megvolt; az az kérdés: jó volt-e?

5079. **Bózas**. A munka tehetségre mutat, s mi örömmel ajánljuk a további kísérleteket s tanulmányt. Bizonyosan észre fogja ön venni mai számunkban egyik koszorunk költeményét, melyben az eszme a külföldi igen szerencsés összhangzásban van. E kélcikre akarjuk önt mindenekelőtt figyelemztetni.

5080. **Sordallas**. Több szabatoságot ohajtottunk volna, de a felvett eszme tetszik nekünk, s bizonyosan tetszeni fog másoknak is. Köszöni fogjuk.

5081. **Dobsina**. D. V. Azon perczen vettük a pénzt, s a nemes érzelmeket tanusító levelet, midőn már kifogytunk időből és tőrből. Igen sajnáljuk — bár az efféle jó hír sohasem jöhet későn — hogy jövő számunkra vagyunk kénytelenek halasztani. A beküldött átlakozások lajstromozásával, közlésével s átadásával nagy mértékben megszapordítottak teendőink, de mi annál nagyobb örömmel hódolunk az irántunk nyilatkozó bizalomnak, mivel ezáltal annyi derék nemzeti vállalat létrejöttét csak siettetjük a magyar közönségnek mai lelkesült áldozatkészsége a nemzet életének legényesebb pontjai közé tartozik, s magára vonta már a távolabb állók figyelmét s becsulását is. Reméljük, a közönség sem fog beleunni lapjaink adakozási jegyzékeinek olvasásába — melyek egyaránt szolgálnak az illetők megnyugtatóására s mások buzdítására. Isten segítségével ezen is át fogunk esni, s a felállítandó nemzeti paloták, emléksobrok, intézetek stb. látásán meleg önérzettel fog gyönyörködhetni még a mai nemzedék.

5082. **T.-Lök**. H. L. Ez már a „hirdetések“ rovatába tartoznék. Kérjük eziránt lapunk kiadó-hivatalát értesíteni.

5083. **Albis**. S. K. A protestáns ügy ilyenmü fejtegetésébe bele nem ereszkedhetünk. Valamely egyházi gyűlésnek kellene az indítványt magáévá tenni s — ha lehetséges — érvényre e melni.

5084. **Az Erdemhez. Az Unalemhoz** stb. Szeretett ismeretlen urambátyám, ne haragudjék, de bizony elavult dolgok már ezek. Nem úgy verselnek már ma, mint a néha insurrekció idejében. Jó barátság fejében egy rövid epigrammot mégis kiürünk a küldeményből. Így szól:

Pór szeretet.

Majd megettem az annyokom

Azelőtt úgy szerettem.

Most már szívemből fájlalom.

Hogy akkor meg nem ettem.

(Ezt még meg is lehetne titkon dicsérni.)

5085. **Eger**. T. S. Az előbbi közleményt hosszúsága s más közérdekű tárgyak szoritották ki.

5086. **Bus magyar**. A legenda eszméje szabatosabb kidolgozást érdemelne.

5087. **Hernád-Bád**. K. T. Hiteles az a rajz? El fogjuk készíttetni — tán lehet belőle valami.

5088. **Torna**. H. J. Az okmányt még nem adhattuk át. Több küldeménynel együtt fog az történni s az illető igazgatóság évnegyedes kimutatásaiban vagy ezen helyen tudósíttatni fog ön.

5089. **Eperjes**. B. M. A kéreztett cikk kezünkhöz nem érkezett.

5090. **D.-Szerdahely**. F. N. Az illető cikk adatni fog. Szeretnénk, ha lehetne, arczképet is mellékelni hozzá.

HETI NAPTÁR.

Hó- és hetinap	Katholik. és Protest. naptár	Gör.-orosz naptár	☉ Nap- kelet nyug.		Izraelit. naptár	☾ Hold- kelet nyug.	
			6. p.	6. p.		6. p.	6. p.
Majus			Aprilis (6)		Igar R.		
6 Vasár.	G 4 Ján. ol.	G 4 Ben.	24 B 3 Sabb.	4 38 7 15	14 K. Hus.	9 29	4 39
7 Hétfő	Szaniszl. Giz.	Gizéla	25 Márk e.	4 37 7 16	15 B. (vét)	10 36	5 21
8 Kedd	Mihály jelen.	Beatus	26 Vazul	4 35 7 18	16 Ohoz.	11 29	6 18
9 Szerda	Naz. Gergely	Gergely	27 Vízszent	4 34 7 19	17	* * *	7 22
10 Csütörtök	Anonin	Izaiás	28 Jázon	4 33 7 20	18 L.-Eo.	0 3	8 32
11 Péntek	Beatrix	Mamert	29 9 vértanu	4 31 7 21	19 [mer]	0 33	9 40
12 Szomb.	Pongrácz	Pongrác	30 Jakab	4 29 7 23	20 S. 4 P.	0 56	10 49

Holdnegyed: ☾ Utolsó negyed 12-én esti 8 óra 32 perczkor.

TARTALOM.

A főváros gyásza az ország halottjairt. J. M. — A testvérek. Tompa. — Fehérhegyesi utiképek (folyt., képpel). — A görög tudományos Akadémia palotája Athénben (képpel). — Mi történnik másutt? I. Barsi. — Selyembogarak tenyésztése (vége). *Letenyey* Lajos. — *Tárhaz*: *Széchenyi-gyász*napéjelyek. Irodalom és művészet. Mi újság? Hazafüni adakozások. A magyar Akadémia palotája. Sakkjáték. Színházi napló. Szerkesztői mondanivaló. Heti naptár.

Felelős szerkesztő: **Pákh Albert** (lak. uri-utca 12. sz.)